STUDIJSKA KNJIŽN

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto IX. - Štev. 82 (2392) | Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr. | TRST, nedelja 5. aprila 1953 | Cena 25 lir

Vesele velikonočne praznike želi svojim čitateljem, sotrudnikom in prijateljem

„PRIMORSKI DNEVNIK"

PRESENETLJIV RAZVOJ V SOVJETSKI ZVEZI PO STALINOVI SMRTI

Izpustitev „zdravnikov-morilcev" priznanje džingiskanskih metod v ZSSR

Berja priznava, da so „priznanja" pred sovjetsko policijo izsiljena z „nedopustnimi" metodami - In Slansky, Clementis, Rajk, Kostov itd.? - Izpustitev zdravnikov še ne pomeni temeljite spremembe v sovjetski politiki

MOSKVA, 4. — Sovjetsko notranje ministrstvo je naznanilo, da so «ugotovili nedolžnost» devetih zdravnikov, ki so bili aretirani pod obtožbo, da so povzročili smrt številnih sovjetskih voditeljev, in da so vseh devet izpustili na prostobodo. Poročilo ministrstva dodaja, da so bili zdravniki aretirani «po nalogu bivšega ministrstva za državno varnost, ki je ukrepalo krivično in brez zakonitih razlogov». Poleg tega so razveljavili ukaz od 20. januarja, s katerim je bilo podeljeno odlikovanje Leninovega reda dr. Timašukovi, ki je ovadila devet zdravnikov.

Poročilo notranjega ministrstva dodaja, da so bili «pravi krivci» aretirani.

Poročilo, ki ga objavlja današnji moskovski tisk, pravi, da so poleg devetih zdravnikov, katerih aretacijo so javili januarja, izpustili iz zapora še šest zdravnikov, o katerih aretaciji ni bilo nikoli ničesar slišati. Ugotovitev o nedolžnosti zdravnikov je napravila posebna preiskovalna komisija, ki jo je imenovalo notranje ministrstvo, ustanovljeno po Stalinovi smrti.

Aretirani in zdaj izpuščeni zdravniki so M. S. Vovsi, Vinogradov, M. B. Kogan, P. B. Kogan, P. I. Jegorov, A. I. Feldman, I. G. Etinger, V. V. Zakusov, N. A. Zereževski in G. I. Majorov.

Poročilo dodaja: «Preiskava je dokazala, da so bile obtožbe proti tem osebam napačne in da predložena dokumentacija ni pristna. Ugotovljeno je tudi, da so zatrjevane izpovedi aretirancev potrdili člani preiskovalnih enot bivšega ministrstva za državno varnost, ki so uporabljali nedopustne metode zasliševanja, ki jih sovjetski zakon strogo prepoveduje». Poročilo pristavlja: «Krivci za napačno vodstvo preiskave so bili aretirani in bodo morali odgovarjati za svoje dejanje pred zakonom».

Kot je znano, je bilo devet zdaj izpuščenih zdravnikov v januarju aretiranih pod obtožbo, da so «skrajšali življenje vidnim osebnostim ZSSR z napačnim zdravljenjem». Med tistimi, ki bi jih naj zdravniki spravili na oni svet, je tudi Ždanov. Pet izmed zdravnikov, vsi Židje, je bilo poleg tega obtoženih «židovskega buržoazno-nacionalističnega kozmopolitskega odklona». Sovjetski tisk je takrat govoril o teh zdravnikih kot o «zverinah v človeški podobi», «izmečkih človeškega rodu» in podobno in jih obtoževal, da so sionistični vohuni, povezani z angloameriškimi vohunskimi službami. Doktorica Lidija Timašuk, ki je baje odkrila zarotniško delovanje zdravnikov, je bila odlikovana z Leninovim redom in dobila na tisoče naročenih zahvalnih pisem za svojo «patriotično pobudo». Danes je Timašukova izgubila odlikovanje...

Današnji ukrep, ki naznanja popolno rehabilitacijo zdravnikov, objavljata «Pravda» in «Izvestja» na drugi strani pod naslovom «Sporočilo minsitrstva notranjih zadev ZSSR».

Besede poročila o «bivšem ministrstva notranjih zadev nost» se nanašajo na reorganizacijo sovjetske vlade, ki je bila izvedena po Stalinovi smrti in po kateri sta bili ministrstvi za državno varnost in za notranje zadeve združeni v eno samo, ki ga zdaj vodi Berja. Ministrstvo za državno varnost je vodil V. S. Abakumov; že kmalu po Stalinovi smrti so se pojavile govorice, da je Abakumov aretiran in da se pripravlja velik proces proti njemu in njegovim sodelavcem. Nekateri so celo govorili, da je Abakumov že ustreljen, ker ga po Stalinovi smrti ni bilo nikjer več videti ob priložnostih, ko bi moral biti prisoten.

V svetu je vest iz Moskve povzročila veliko presenečenje, zlasti še zato, ker je bil z aretacijo zdravnikov povezan začetek antisemitske kampanje v ZSSR, ki je dosegla višek v prekinitvi diplomatski odnosov z Izraelom. Vendar so se danes v Washingtonu omejili na lapidarno vprašanje: ali še velja obtožba, da so bili zdravniki povezani z ameriško obveščevalno službo?

Predstavniki francoskega zunanjega ministrstva so izjavili, da so «nadvse presenečeni» zaradi izpustitve sovjetskih zdravnikov, ki pomeni, po njihovemu mnenju, popoln preobrat v običajni sovjetski praksi. Francoskemu zunanjemu ministrstvu se zdi osvoboditev zdravnikov najvažnejši dogodek v ZSSR po Stalinovi smrti, čeprav priznavajo, da se jim ne posreči razumeti razlogov za ta ukrep. Poseben vtis pa je naredila izjava, da so bila «priznanja» zdravnikov izsiljena z «nedopustnimi sredstvi». Tako priznanje se je doslej v ZSSR zdelo nemogoče. Nekateri funkcionarji Quai d'Orsaya pravijo, da ne morejo izključiti možnosti, da novi sovjetski voditelji reagirajo proti Stalinovi politiki in morda celo proti samemu Stalinu.

Čeprav v soboto, na židovski praznik, v Izraelu ne izhaja noben časopis, je vendarle vest iz Moskve naredila v Tel Avivu velik vtis. V izraelskih krogih pravijo, da pomeni poročilo o nezakonitosti preiskovalnih metod proti aretiranim zdravnikom pravo revolucijo v sovjetskem pravnem sistemu. V krogih, ki so blizu izraelski vladi, ne izključujejo možnosti, da napoveduje današnja vest obnovitev diplomatskih odnosov med Izraelom in ZSSR. Izraelski ministrski predsednik Ben Gurion je izrazil upanje, da bo zdaj, «ko je krivica popravljena», prenehala tudi protiždovska kampanja v ZSSR.

Pri tem pa pada v oči še ena stvar, ki priča o borbi skupin v Sovjetski zvezi. Obtožba proti zdravnikom, do katere je prišlo dokler je bil Stalin še živ, je bila predvsem naperjena proti organom sovjetske varnosti, t. j. v skrajni liniji proti Beriji. Po praksi v Sovjetski zvezi bi morala ta obtožba pomeniti začetek likvidacije Berije in njegove skupine. Medtem pa sedaj, po Stalinovi smrti, ta obtožba razpada na tako dramatičen način in pod preiskavo se postavljajo dosedanji tožilci!

Na splošno vzeto, pa vsi manevri, ne glede na njihove namene, lahko služijo za ublažitev sedanje mednarodne napetosti.

B. B.

vzeto tudi popolno obsodbo dosedanje Stalinove politike in da so ti manevri hkrati posledica velikih porazov, ki jih je doživela sovjetska vlada v svoji zunanji politiki. Prav tako pa je ta korak lahko tudi odraz pritiska sovjetskih množic in njihovo nezadovoljstvo s stanjem v državi. Pri tem je še posebno značilna obsodba preiskovalnih metod, katerim so bili podvrženi zdravniki, da bi dali svoja priznanja.

Vsakemu pazljivemu opazovalcu se samo po sebi vsiljuje vprašanje ali ne predstavlja to priznanje, da so bile takšne preiskovalne metode in monstruozne obtožbe uvedene tudi proti Dzodzeu, Kostovu, Rajku, Slanskemu in drugim?

Komentar Tanjuga

BEOGRAD, 4. — V zvezi z vestjo o izpustitvi na svobodo sovjetskih zdravnikov obtoženih za umor nekaterih vodilnih sovjetskih osebnosti, agencija TANJUG poudarja, da predstavlja ta sklep, kakor številni drugi v zadnjem času, poizkus sovjetskih voditeljev, da bi nekako prišli z mrtve točke, v kateri so se znašli v svoji zunanji in notranji politiki. Agencija Tanjug poudarja, da v tem primeru ne more biti niti besede o kaki temeljiti spremembi sovjetske politike, temveč da je to samo dokaj obsežen manever, da bi izšli iz težkega položaja in da bi lahkovernim ljudem v Sovjetski zvezi in v tujini prikazali ta korak kot nekak novi strateški kurz. Obenem naj bi s tem dobili nujen oddih po Stalinovi smrti, ki je samo pospešila proces dezintegracije v Sovjetski zvezi.

TANJUG nadalje poudarja, da predstavlja to objektivno

JUTRI ob 15. uri na Opčinah počastitev spomina talcev

Jutri sestanek v Panmunjomu

TOKIO, 4. — Neki zavezniški predstavnik je v Tokiu nocoj potrdil, da je sestanek častnikov za zvezo v Panmunjomu dokončno določen za ponedeljek 6. aprila.

Za preporod socializma v Italiji

Vtisi s prvega kongresa Zveze neodvisnih socialistov v Italiji

Kot je naš list v svoji številki od 29. marca t. l. že poročal, je bil v dneh 28. in 29. marca v gledališču «Metropol» v Milanu ustanovni kongres Zveze neodvisnih socialistov (USI).

Zbrali so se tu delavci, kmetje in razumniki iz vseh pokrajin od severnih mej Italije pa do njenega skrajnega južnega konca na Siciliji. Delegati, ki jih je bilo 642, prihajajo iz najrazličnejših socialističnih struj. Bili so med njimi bivši člani KPI in PSI, ki se niso strinjali s slepo pokorščino svoje stranke moskovskemu imperializmu, bili so med njimi tudi bivši člani PSDI in zastopniki krščanskih socialistov, ki se tudi ne strinjajo z atlantsko politiko De Gasperija, Saragata in Romite. Jedro pa so tvorili na tem kongresu člani tistega Gibanja italijanskih delavcev (MLI), ki je prvo dvignilo zastavo čistega in neodvisnega socializma v Italiji in ki je, z ustanovitvijo Zveze neodvisnih socialistov na tem kongresu, opravilo svojo nalogo in prenehalo obstajati.

USI ni kakšna nova socialistična stranka, so poudarili Valdo Magnani in drugi skliceteli tega kongresa, saj je že teh, ki obstajajo, preveč in samo cepijo socialistične sile, ki bodo lahko prišle do izraza le v močni, neodvisni socialistični organizaciji, ki bo zbrala okrog sebe vse, kar je zdravnega med italijanskimi socialisti.

«Naša zveza je prednja straža, ki nadaljuje zgodovinsko poslanstvo italijanskega socializma, kot sta mu ga začrtala Turati in Costa», pravi zaključna resolucija, ki so jo sprejeli in odobrili na kongresu. «Zato je zgodovinska nujnost, da mora priti na tej osnovi do ponovnega preporoda italijanskega socializma in do združitve vseh njegovih sil. Če med posameznimi člani ali skupinami obstajajo v podrobnosti različna mnenja ali naziranja, to še ne sme biti vzrok za razkol in ustanavljanje novih strank, ker mora biti temeljni program vseh socialistov enak in v skupnem naporu za njegovo izvedbo tiči naša moč. Tudi laburisti v Angliji, socialisti na Švedskem, Norveškem in po drugih državah, kjer so združeni v močne in enotne socialistične stranke, se ne cepijo zaradi podrobnosti, ampak so ohranili svojo enotnost in zvestobo osnovnim socialističnim načelom. Zato je socializem v teh državah močan in država ne more voditi svoje politike mimo njega, kolikor ni celo socializem sam na vladi».

«Okrepitev socializma v sveta tu je osnovni pogoj za ohranitev miru in njegove sile so v stalnem porastu tako v Evropi kot v Aziji».

«V Italiji je nujno potrebno ponovno vzpostaviti socialistično enotnost, da se zaustavi povratek reakcionarnih sil, da se država reši iz objema tistih sil, ki pripravljajo vojno, da se ohrani in razširi demokracija. Pogoj za dosego tega cilja, pa je socialistična enotnost in neodvisnost».

«Aparat, ki vodi današnjo PSI, s častnim kominformovcem Nennijem na čelu, ne predstavlja volje in težnje socialistov, ker se je vpregel v kominformistični voz. Mi pa vidimo, da je kominformizem v Sovjetski zvezi in drugod antidemokratičen v svojih metodah, da je proti neodvisnosti in enakopravnosti velikih in malih narodov, da je proti delavskim interesom in idealom socializma. Oni težijo za tem, da bi siloma uvedli nadoblast Sovjetske zveze tudi izven njenih meja z vsemi njenimi azijskimi metodami».

«Po drugi strani pa je za social-demokrate, ki so se udinjali krščanski demokraciji in vatikanski reakciji, značilno, da jim manjka prava ideološka orientacija; kar jih je spravilo v oportunizem. Zato socialisti, ki delajo v tej stranki, ne bodo mogli prispevati ničesar k socialistični enotnosti, ki je potrebna tudi zato, da se upremo atlantskemu bloku na eni in sovjetskemu bloku na drugi strani ter s samostojno socialistično politiko in v sodelovanju s socialističnimi strankami drugih držav preprečimo razdelitev sveta med oba omenjena bloka in neizbežno vojno katastrofo, ki bi temu sledila».

Dokler pa italijanski volivec ne bo imel druge možnosti, kot da izbira med blokom De Gasperija ali Togliattija, je neizogibno, da bo vedno zmagal prvi. Zato se je Zveza neodvisnih socialistov odločila, da gre na bližnje parlamentarne volitve samostojno, brez povezav in kompromisov z drugimi strankami, pod značko «Neodvisni socializem». S tem bo dala svoj prispevek v obrambi demokracije in koristi delovnega ljudstva. Borila se bo proti večinskemu sistemu novega volilnega zakona in proti diktaturi reakcionarnih sil, ki jih hoče ta sistem utrditi.

Mi si ne domišljamo, so poudarili številni govorniki na kongresu, da bomo že sedaj pridobili velike množice za socialistično enotnost, vendar pa nam prav volilna kampanja nudi najlepšo in najboljšo priložnost, da stopimo v stik s temi množicami po vsej Italiji, da jim orišemo dejansko stanje in pokažemo pravo pot v bodočnost. Obenem pa obstaja možnost, da s svojim samostojnim nastopom preprečimo, da bi reakcionarni blok dosegel nad 50 odstotkov glasov pri volitvah in s tem 65 odstotkov poslanskih sedežev. Na ta način bi zopet obveljalo sorazmerje pri razdeljevanju poslanskih mandatov, kar je glavni pogoj in temelj prave demokracije.

Zbrani delegati so sprejeli soglasno in z velikim navdušenjem zaključno resolucijo, ki vsebuje navedene misli in smernice. To navdušenje so izrazili tudi s tem, da so takoj po glasovanju vsi stoje zapeli socialistično himno in druge proletarske pesmi. Trajalo je precej časa, da se je navdušenje poleglo spričo zavesti, da je sedaj ustanovitev USI dovršeno dejstvo, zlasti ko so to dejstvo zbrani delegati sankcionirali s tem, da so se z veliko večino izrekli za povezavo in skupen nastop s krščanskimi socialisti, katere je na kongresu zastopal on. Bruni in ki so se zaradi svojega socialističnega prepričanja odcepili od demokristjanov.

Demokratičnost nove organizacije, ki sloni na načelu, da je socialistično nedopustno vsako izkoriščanje in da morajo biti odnosi med posamezniki, skupinami, narodi in državami zgrajeni na popolnoma enakopravni podlagi, se je pokazala tudi pri volitvah novega glavnega odbora, ki šteje 68 članov. Vanj je izvolila vsaka deželna delegacija določeno število odbornikov iz svoje srede, sorazmerno po številu prebivalstva in članstva te dežele. Tako ima dežela Trident - Gornje Poadižje v glavnem odboru štiri odbornike, med katerimi je eden Nemec. Dežela Benečija - Furlanija ima sedem odbornikov, mad katerimi bo po eden zastopal goriško in videmsko pokrajino. Soglasno so v glavni odbor izvolili tudi devet članov vodstva Zveze. Ta glavni odbor je potem izbral iz svoje srede 21-članski ožji odbor in sedem članov izvršnega odbora.

V polemiki s tistimi socialističnimi disidenti, ki so se pod vodstvom bivšega milanskega župana Greppija in poslanca Codignole odcepili od socialdemokratične stranke in ki trdijo, da je ovira za njihov pristop k USI različno naziranje med to Zvezo in njimi glede tržaškega vprašanja in odnosov do Jugoslavije, je Cucchi v svojem polemično-programatskem govoru izjavil, da je stališče Zveze neodvisnih socialistov v tem oziru zvesto socialističnim načelom.

Jasno je, je dejal Cucchi, da je Trst pretežno italijansko mesto. Kar pa je treba razločevati in preudariti, je način, kako se italijanstvo Trsta lahko uveljavi. Naš način se razlikuje od tistega, ki ga imajo MSI-jevci in tudi od kominformistične, ki slepo zastopajo stališče ZSSR. Po drugi strani pa se vlada še vedno sklicuje na znano tristransko obljubo, kakor da naj bi Trst pomenil za nas nekak zavezniški dar, ne pa našo pravico. Tržačani pa niso nikakšno blago za izmenjavo. Zato smo mi za rešitev tega problema s svobodnim plebiscitom, ki ga je treba doseči z direktnimi pogajanji in sporazumno z Jugoslavijo. Tako je dejal Cucchi.

Kongres je trajal v soboto in nedeljo, s potrebnimi odmori za kosilo in večerjo, do pozne nočne ure in je potekal ob največjem navdušenju vseh kongresistov. K besedi se je oglasilo veliko število delegatov iz vseh predelov Italije, ki so obravnavali sindikalne, mladinske in razne druge probleme. Vsi so se zavedali važnosti svojega poslanstva in vse je prevevala globoka vera, da so oni pionirji tiste velike socialistične stranke, ki bo pripeljala Italijo na novo pot neodvisne politike in na pot sodelovanja s tistimi silami v svetu, ki jih prav tako preveva želja po ohranitvi miru, neodvisnosti in medsebojnega prijateljstva na podlagi popolne medsebojne enakopravnosti.

IVO MARINČIČ

Zbornica in senat razpuščena volitve bodo v nedeljo 7. junija

De Gasperi naprtil odgovornost za razpustitev senata na Einaudija - Mesta imenovanih senatorjev so ukinjena, razen tistih, ki so imenovani do smrti

(Od našega dopisnika)

RIM, 4. — Predsednik italijanske republike je danes izdal odlok o razpustitvi poslanske zbornice in senata. Predpoldne je predsednik Einaudi ob 10. uri sprejel predsednika senata Ruinija, ob 10.30 predsednika poslanske zbornice Gronchija, ob 11. uri pa predsednika vlade De Gasperija. Takoj po sprejemu pri Einaudiju je De Gasperi odšel v Viminal, kjer se je ob 12. uri sestala vlada.

Na seji vlade, ki je trajala 10 minut, je De Gasperi sporočil «sklep predsednika republike» o razpustitvi obeh domov italijanskega parlamenta. Nato je vlada sklenila, da bodo volitve v poslansko zbornico in senat 7. junija.

Takoj nato je bil izdan odlok o razpustitvi obeh domov parlamenta in v skladu s sklepi ministrskega sveta, odlok o razpisu volitev in o sklicanju novo izvoljenih zbornic 25. junija.

Takoj po seji vlade je imel De Gasperi tiskovno konferenco z novinarji, ki jim je sporočil novico in tudi prikazal, kako «predsednik republike u. temeljuje svoj sklep». Ta utemeljitev pravi, da se je spremenila metoda za izvolitev poslancev v poslansko zbornico in da je zaradi tega «primerno», da volivci «obenem izrazijo svojo voljo glede bodočega delovanja parlamenta».

De Gasperi je še dodal, da izhaja ta sklep «z visokega mesta predsednika republike» in da je «vzvišen nad notranjim položajem v zbornicah», kar pomeni, da so demokristjani pustili pasti svojo tezo, da je razpustitev parlamenta potrebna zaradi nedavnih dogodkov v senatu (mimogrede povedano: pri nedeljskih neredih na seji senata so senatorji povzročili v dvorani za milijon lir škode) in so rajši naprtili vso odgovornost za sklep, ki izraža sicer izključno njihovo voljo, predsedniku republike.

De Gasperi je nato priznal, da nastajajo z razpustom senata za stranke razne težave, ker so že pripravile liste kandidatov za poslanske volitve in bodo morale zdaj marsikaj spremeniti. Glede bodoče strukture senata je poudaril, da je imel doslej 237 izvoljenih članov in 87 imenovanih, ki so imeli na to pravico po prehodnem določilu ustave. Teh je: 29 od KPI, 2 leva demokrata, 8 Nennijevih socialistov, 15 demokristjanov, 3 liberalci, 3 republikanci, 11 socialnih demokratov in 16 članov mešane skupine. Ti senatorji bodo zdaj izgubili svoj mandat.

De Gasperi je nato prikazal razliko v volilnih sistemih za poslansko zbornico in za senat in priznal, da je razdeljevanje mandatov v senat po okrožjih, kot ga predvideva veljavni zakon, krivično za manjše stranke, ker se njihovi glasovi razpršijo.

To je bil tudi eden izmed glavnih razlogov, da so se manjše sredinske stranke upirale demokristjanski želji, naj se obenem z zbornico razpusti tudi senat. Današnja «La Nazione» iz Florence sodi, da bo v prihodnjih dneh prišlo do stikov med štirimi strankami večinske koalicije in da bodo poskušali najti način, kako preprečiti razpršitev glasov pri volitvah v senat. Vsaj deloma so na tem zainteresirani tudi demokristjani, ker gre razpršitev glasov tudi v korist kominformistov.

Vsekakor pa postavlja razpust senata vrsto vprašanj, ki skoraj spadajo v ustavni okvir. Med temi je najvažnejše ustavno sodišče, ki bo še vedno ostalo brez sodnikov. Zanimiva pa je tudi usoda tako imenovanega Nasijevega zakona o neizvoljivosti bivših fašističnih hierarhov, ki ga je odobrila poslanska zbornica tudi z demokristjanskimi glasovi proti volji vlade, ki ga pa senat še ni utegnil odobriti. Za te volitve torej Nasijev zakon ne bo mogel veljati in fašistični glavarji imajo vsaj teoretično možnost, da pridejo v parlament «demokratične» Italije. Ker je Nasijev zakon določal veljavnost prepovedi izvoljivosti za pet let, je s tem praktično izgubil vsako vrednost.

A. P.

Eden o odnosih med Vzhodom in Zahodom

LONDON, 4 — Britanski zunanji minister Eden je nocoj govoril po radiu ob priliki četrte obletnice podpisa atlantskega pakta. Izjavil je, da je Velika Britanija pripravljena pripomoči k vsakemu iskrenemu poskusu zbližanja med Vzhodom in Zahodom. «Ta pogodba — je dejal Eden — skupno z organizacijo, ki je bila ustanovljena v okviru atlantskega področja, je tvorila našo glavno obrambo na Zahodu. S povečanjem sile in utrditvijo enotnosti Zahoda smo začeli podvzemati ukrepe proti morebitnemu napadu. Ko smo podpisali atlantski pakt, smo izjavili, da je ta izključno obrambnega značaja. To je bilo dokazano z dejstvi. Ta pogodba ne ogroža nikogar. Danes opažamo nekatere znake, na podlagi katerih bi lahko prišlo do popustitve napetosti med Vzhodom in Zahodom. Goreče upamo, da bi bilo tako; to tem bolj, ker so bili vsi naši napori usmerjeni v ta namen. Lahko ste gotovi, da bomo upoštevati vsak iskren poskus, da pride do rešitve.

Toda hkrati se moramo izogniti napaki, ki je v tem, da bi mislili, da lahko zmanjšamo naše napore za ustvaritev učinkovitega obrambnega sistema. Tudi si ne bomo mogli dovoliti, da bi se ločili od naših prijateljev, ker bi to pomenilo zgubiti vse, kar smo pridobili. Zaradi tega moramo nadaljevati delo, ki ga predstavlja atlantski pakt, na vseh področjih. Od tega pakta sta odvisna naša varnost in mir v svetu. Naše sodelovanje s Kanado, z ZDA in z našimi evropskimi zavezniki predstavlja najboljše možnosti urejene bodočnosti».

Neki ameriški predstavnik je danes izjavil, da se bo konferenca štirih za letalsko varnost v Nemčiji verjetno začela tri ali štiri dni po velikonočnih praznikih.

98 mož 60 metrov pod vodo v potopljeni podmornici

Turška podmornica «Dumlupinar» je v Dardanelski ožini trčila ob švedsko ladjo «Naboland» in se potopila - Rešilo se je le 6 mož posadke

ANKARA, 4. — Včeraj kmalu po polnoči se je švedska štiritisoč - tonska petrolejska ladja «Naboland» trčila v Dardanelski ožini s turško podmornico «Dumlupinar», ki odriva 1.800 ton.

Člani posadke petrolejske ladje so se rešili in nobeden od njih ni bil ranjen. Ladja pa je hudo poškodovana. Šest mož od posadke podmornice se je rešilo in eden je hudo ranjen. Na žalost pa ni bilo mogoče do sedaj rešiti ostale posadke, ker se je podmornica naglo potopila. S 34 člani posadke na podmornici, ki so ostali v sprednjem delu podmornice, ni bilo mogoče stopiti v stik. To je oni del podmornice, ob katerega je zadela petrolejska ladja. Z druge strani pa je bilo mogoče stopiti v radio telefonsko zvezo s 40 člani posadke, ki so blokirani v zadnjem delu podmornice.

Ta skupina pa razpolaga samo še z majhno količino kisika in upanje, da jih rešijo, je vsako minuto manjše. To tudi zaradi tega, ker je podmornica 60 metrov pod vodo. Danes okrog 13. ure so po telefonu javili: «Kisik začenja primanjkovati».

Potapljači so nocoj začeli s poizkusi za rešitev še živih članov posadke. Turške vojaške oblasti so pozneje javile, da je na podmornici ostalo 98 mož, in se bojijo, da je samo še 22 od njih živih.

Bohlenove izjave pred odhodom v Moskvo

NEK YORK, 4. — Pred svojim odhodom iz New Yorka ni hotel novi ameriški poslanik v Moskvi Charles Bohlen dati nobenih političnih izjav in je izjavil samo: «Grem v Moskvo predstavljat Združene države. Napravil bom, kar bom mogel, da izpolnim svojo dolžnost in navodila, ki sem jih dobil v Washingtonu».

Na vprašanje, ali ima Eisenhowerjevo osebno pismo za Malenkova, je Bohlen izjavil, da nima k temu nobenega komentarja.

TOKIO, 4. — V dobro obveščenih krogih izjavljajo, da bo Japonska v kratkem zahtevala revizijo upravnih dogovorov, ki se tičejo varnostne pogodbe, podpisane v San Franciscu septembra 1951. To zahtevo bo japonska vlada baje stavila takoj potem, ko bo ameriški senatni zunanjepolitični odbor odobril dogovore NATO, kar se bo verjetno zgodilo 10. aprila.

NEW YORK, 4. — Francoski minister za pridružene države Jean Letourneau je odpotoval sinoči z letalom iz New Yorka v Pariz. Letourneau je izjavil, da namerava meseca maja potovati v Indokino.

Pomanjkanje dobre volje na oni strani Jadrana

V tem je vzrok, da italijanski tisk potvarja Beblerjeve izjave • Vprašanje Titovega obiska v Rimu se sploh ne postavlja • V FLRJ ne zadržujejo nobenega nemškega državljana več

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 4. — Jugoslovanski državni podtajnik za zunanje zadeve dr. Aleš Bebler je — kot smo te poročali — na tiskovni konferenci po povratku iz Velike Britanije med drugim izjavil, da je jugoslovanska vlada večkrat predlagala italijanski vladi, da se z neposrednimi stiki predstavnikov obeh vlad skuša najti zadovoljiva rešitev. Kričanje italijanskega tiska, ki napačno tolmači Beblerjevo izjavo, je zelo značilno. Tako ravnanje, poudarjajo beograjski politični krogi, je samo nov dokaz pomanjkanja dobre volje na drugi strani Jadrana.

V zvezi z izjavo predstavnikov italijanskega zunanjega ministrstva o morebitnem obisku predsednika jugoslovanske republike maršala Tita v Rim pripominjajo jugoslovanski uradni krogi, da se vprašanje Titovega obiska v Rimu sploh ni postavljalo. Pristojni krogi v Beogradu izjavljajo, da bi sprejem jugoslovanskih predlogov s strani italijanske vlade v Beogradu pozdravili.

Vest nekaterih tujih listov o domnevnih taboriščih za Nemce v Jugoslaviji je neresnična in tendenciozna. Zastopnik državnega tajništva za notranje zadeve je na vprašanje Jugopressa odgovoril, da je sedaj v jugoslovanskih zaporih samo še 82 oseb nemške nodnosti, jugoslovanskih državljanov, medtem ko so vsi nemški državljani, bivši ujetniki, že repatriirani. Znano je, da je med zadnjo svetovno vojno večje število takoimenovan «Volksdeutscherjev» sodelovalo z okupatorjem. Po vojni je bilo 6.500 oseb nemške narodnosti obtoženih, da so sodelovali z okupatorjem, poslanih v taborišča. Od te skupine je bilo 163 oseb obsojenih, medtem ko so bili ostali do konca leta 1948 izpuščeni na svobodo in s tem so bila taborišča likvidirana. Od 163 oseb je bilo 84 amnestiranih odnosno izpuščenih na svobodo, ker so prestale kazni. Sporazum med Zahodno Nemčijo in Jugoslavijo iz leta 1952 omogoča vsem osebam nemške narodnosti optiranje za Zahodno Nemčijo. Jugoslovanske oblasti dajejo vsem siromašnim osebam nemške narodnosti celo brezplačno dovoljenje za odhod v Nemčijo. Prav te dni bo odpotovala iz Jugoslavije nova skupina 300 oseb nemške narodnosti, za katere ni več nobenih formalnih ovir za izselitev.

«Pripadniki nemške narodne manjšine uživajo v Jugoslaviji iste socialne in politične pravice, kot jih uživajo vsi ostali pripadniki drugih narodnih manjšin», je izjavil zastopnik jugoslovanskega državnega tajništva za notranje zadeve,

B. BOZIC

Druga plat zvona o De Gasperijevi politiki

Revija «Il Ponte», ki izhaja v Florenci in ki jo urejuje Piero Calamandrei, objavlja v svoji marčni številki poleg druge zanimive vsebine tudi kratek članek Paola Vittorellija o «treh ciljih De Gasperijeve diplomacije». Zaradi njegove zanimivosti objavljamo ta članek skoraj v celoti.

«Zdi se — pravi Vittorelli — da iz zapletenega klopčiča izjav, razgovorov in mednarodnih konferenc, v katerih se je udejstvovala italijanska zunanja politika v zadnjih tednih, izhajajo tri cilji: rešiti nasprotja med «šestimi», da pride čimprej do ratifikacije pogodbe o evropski obrambni skupnosti; onemogočiti vključitev Jugoslavije v atlantsko obrambo, dokler ne bo rešeno tržaško vprašanje; začeti sondiranje v Egiptu in arabskem svetu, da bi se tako z aktivnim italijanskim sodelovanjem na tem področju nadomestila izključitev Jugoslavije iz zunanjih obrambnih položajev zahodnega sveta».

Vittorelli nadaljuje, da nasprotij glede evropske vojske ni lahko premagati in da je prizadevanje palače Chigi v tem smislu «želo odobravanje Amerikancev in nezaupanje evropskih narodov», medtem ko da se ne zdi, da je italijanska diplomacija «zadela v jedro vprašanja». Italijansko posredovanje v okviru evropske vojske, pravi članek, grozi biti ne more več brez pridržkov podpirati politične sprostitve mednarodne trgovine, evropske plačilne zveze in holandskega predloga o carinski zvezi šestih držav. Vittorelli nadaljuje:

«Glavni razlog za te težave je zaskrbljenost italijanske vlade, da se ne bi tik pred političnimi volitvami znašla pred slabim položajem glede Trsta. Dulles je prišel v Rim, da bi govoril o evropski obrambi, in odgovorili so mu s poudarjanjem tržaškega vprašanja. Bidault je prišel v Rim z istim namenom, pa so ga zaprosili, naj ostane še en dan, da bi govorili o Trstu.

Italijanska vlada se namreč boji, da bi zamudo v ratifikaciji pogodbe o evropski vojski končno pripeljala Amerikance, z njihovo novo «realistično» politiko do tega, da začnejo iskati nove opore v evropski obrambi; eden teh stebrov bi lahko bil balkanski vojaški blok. Zajel nas je torej paničen strah, in storili smo vse, da bi omejili grško-turško-jugoslovanski sporazum na pogodbo o prijateljstvu in pri tem nismo skrivali našega zadovoljstva, ko je bilo sporočeno, da se ta pogodba zaenkrat ne bo razvila v vojaški sporazum.

Toda koliko časa bo to trajalo? Z ene strani pritiskajo Grki in Turki, naj Italija najde način, da reši svoj spor s Titom; z druge strani pa pritiskajo Amerikanci, naj se čimprej ustvari evropska vojska, in groze, da bodo v nasprotnem primeru stavili druge strateške cilje. In mi, ki se bojimo hujšega, se pravi, da bi Amerikanci, naveličani «šestih», odločno stavili na Tita in mu morda celo ugodili v Trstu, smo pripravljeni pozabiti vse objektivne težave in ratificirati, pa čeprav sami, pogodbo o evropski vojski.

Ker pa se zavedamo obstoječih težav, pa četudi ne izvajamo nobenega pritiska na Adenauerja, smo šli iskat v Egipt možnost, da ponujamo z našim posredovanjem stvari, ki so večje od nas, ali z drugimi besedami, vojaško pogodbo za Srednji vzhod z Nagibovim sodelovanjem, ki se ga Angliji ni posrečilo pridobiti, torej neke vrste mešetarjenje Nagiba v zamenjavo za Tita.

Vse to diši po improvizaciji, zlasti v časih, v katerih bi nam Dullesova «tough policy», močna politika, narekovala izražanje nekoliko drugačne evropske solidarnosti, se pravi solidarnosti vseh sovražnikov pustolovščin, ob strani Angležev in Francozov, proti ameriškemu sondiranju, ki hoče ugotoviti reakcije evropskih držav, na politiko «osvobajanja», ki bi naj zamenjala politiko «zadrževanja», pri tem pa grozi sprožiti tretjo svetovno vojno.

Skratka, vzbujamo vtis, da hočemo evropsko obrambno skupnost, da ne bi prišlo do balkanskega vojaškega pakta, da nočemo tega, da ne bi prišlo do za nas neugodne rešitve tržaškega vprašanja, in da spet nočemo tega, da demokristjani ne bi izgubili volitev. Nočemo torej rešitev, ki bi kaj veljale same po sebi, temveč samo take, ki ustrezajo cilju, ki nima prav nobenega opravka z našo zunanjo politiko».

Vendar je še ljubezen do domovine najlepše in najstalnejše med tako imenovanimi blagimi čustvi v človeku.
JOS. JURCIC

TRŽAŠKI DNEVNIK

Danes, nedelja 5. aprila
Velika noč, Daliživ
Sonce vzide ob 5.38 in zatone ob 18.37. Dolžina dneva 12.59. Luna vzide ob 0.22 in zatone ob 8.28.
Jutri, ponedeljek 6. aprila
Vel. ponedeljek, Cudna

POSTANI ČLAN DIJAŠKE MATICE!

«Dijaška Matica» ne potrebuje med našim ljudstvom posebnega priporočila. Uspeli «Teden za našega dijaka» v pretekli jeseni, kakor tudi vskodnevni darovi, ki jih naši ljudje popolnoma spontano dajejo naši dijaški podporni organizaciji dokazujejo, da tržaški Slovenci odobravajo socialno in kulturno delo Dijaške Matice in da pravilno ocenjujejo njeno poslanstvo. Prav izdatna pomoč naših ljudi omogoča Dijaški Matici, da izvaja začrtani program.

Vendar ima tudi naša Dijaška Matica neko slabost. Število članstva Dijaške Matice ni zadovoljivo. Ne rečemo, da bi Dijaška Matica imela malo članov; vendarle se nam zdi to število le premajhno, če ga ocenjujemo s stališča globoke zakoreninjenosti in priljubljenosti Dijaške Matice med našimi množicami.

Vsakodnevne objave prispevkov za Dijaško Matico so merilo visoke kulturne zavesti našega ljudstva.

Mnogi dobrotniki naše dijaške mladine, ki darujejo spontano večkrat letno tudi večje zneske niso v seznamih članstva «Dijaške Matice». Prav gotovo imajo ti ljudje zaradi svoje požrtvovalnosti vso pravico da so člani «Dijaške Matice» in da jim je tako dana možnost, da soodločajo v delu naše podporne organizacije in o načinu uporabe fondov, ki so jih s svojimi prispevki sami pomagali zbrati.

Da se število članstva «Dijaške Matice» zviša da bo odgovarjalo dejanskemu odnosu, ki ga imajo Slovenci na Tržaškem do te naše podporne organizacije, je odbor «Dijaške Matice» sklenil, da posvetimo nedeljo 12. t. m. zbiranju novih članov Dijaške Matice.

Poverjeniki Dijaške Matice in njeni najboljši prijatelji bodo prihodnjo nedeljo ponudili svojim znancem in sovaščanom pristopne izjave v podpis. Prepričani smo, da ne bo slovenskega človeka, ki bi odklonil pristop k Dijaški Matici, zlasti ker je članarina tega podpornega durštva urejena tako, da jo zmore vsak, še tako reven človek. Članarina Dijaške Matice je namreč zelo gibljiva in si njeno višino določi član sam.

Člani mladinci plačujejo minimalno članarino 5 lir mesečno.

Redni člani plačujejo najmanj 10 lir mesečno. Možna pa je obveza, da bodo plačevali tudi več, n. pr. 20, 50 lir mesečno.

Podporni člani so tisti, ki se obvežejo, da bodo plačevali mesečno vsaj 100 lir. Tudi pri podpornih članih so možne višje obveze.

Ustanovni član postane tisti, ki vplača enkratni znesek 10.000 lir.

Četudi bo tudi vnaprej ostal glavni dohodek Dijaške Matice zbran iz prostovoljnih prispevkov in darov, se bo z zvišanjem števila članstva predvsem utrdila organizacijska stran Dijaške Matice in njeni dobrotniki bodo tudi s formalnim včlanjenjem pridobili pravico soodločanja.

Odbor Dijaške Matice poziva vse članstvo, da se prihodnjo nedeljo potrudi, da razširimo vrste članstva našega podpornega društva; vse tiste pa, ki še niso člani, vabimo, da podpišejo v nedeljo pristopnico. Skrb za slovenskega dijaka pomeni skrb za kulturno življenje in razvoj našega naroda.

Conski svet odobril
mezdna izboljšanja uslužbencem ECA

Novi conski predsednik dr. Sebastiano Miceli, ki je predvčerajšnjim prvič uradno obiskal župana in tržaški občinski odbor ter škofa Santina, je tudi prvič kot conski predsednik vodil redno sejo conskega upravnega odbora. Med drugim je conski odbor pritrdil raztegnitvi gospodarskih ugodnosti, ki jih določa zakon št. 22, tudi na osebje občinske podporne ustanove (ECA). Te ugodnosti že uživajo uslužbenci drugih krajevnih ustanov.

Odbor je tudi odobril sklep tržaškega občinskega sveta, s katerim se je nekoliko spremenila sestava komisije, ki presoja natečaje za najemanje občinskega osebja.

* * *

Kot vse kaže, je consko predsedstvo poslalo nato sklep o raztegnitvi omenjenih ugodnosti na osebje občinske podporne ustanove ZVU, ki pa ga zaradi počitnic ob velikonočnih praznikih še ni potrdila. Zato je nastalo med uslužbenci ECA nezadovoljstvo, ker se bo izplačilo poviškov zaradi tega zavleklo.

PREDLOŽITEV DVEH RESOLUCIJ SVETOVALCEV LSS V NABREŽINSKO-DEVINSKEM OBČ. SVETU

ZVU naj izvaja ukaz št. 11 iz l. 1945
o sorazmernem zastopstvu Slovencev v conskem svetu

IV. odsek točke II ukaza št. 11 izrecno poudarja, da bodo predsednik in člani izbrani tako, da bodo zastopali vse narodnostne, politične in gospodarske sloje okrožja

Svetovalci LSS nabrežinsko-devinske občine so vložili na županstvu v Nabrežini dve resoluciji, o katerih naj bi se občinski svet izrekel v torek, na svoji redni seji.

Ker je prva resolucija važnega načelnega pomena ne samo za Slovence na Tržaškem, temveč za vse prebivalstvo področja sploh, jo objavljamo v celoti. Glasi se:

Občinski svet občine Devin-Nabrežina, sklicujoč se na svojo resolucijo, sprejeto soglasno na seji od dne 30. marca 1953 in dostavljeno g. generalu Wintertonu dne 1. aprila 1953,

ugotavlja,

da je področni poveljnik g. gen. Winterton imenoval za predsednika cone g. dr. Micelija, ki ni niti domačin, niti ne pozna drugega državnega jezika.

Ponavlja,

da so bila s tem ne samo kršena osnovna demokratična načela in duh mirovne pogodbe, ki zahtevajo da pet let po podpisu mirovne pogodbe in osem let po končani vojni tudi na našem ozemlju končno preneha oblastveno imenovanje zastopnikov civilne uprave, temveč tudi načelo enakopravnosti tu živečih narodov.

Vztraja pri zahtevi,

da se tudi glede conskega sveta in njegovega predsednika uveljavi isto načelo svobodnih volitev, ki je priznano že od leta 1949., za upravo naših občin.

Nadalje postavlja občinski svet na ZVU upravičeno in za upravo področja koristno zahtevo, da naj bodo Slovenci sorazmerno zastopani v conskem svetu in naj bo podpredsednik cone Slovenec, kar je tudi zakonsko utemeljeno v še veljavnem ukazu št. 11. ZVU od leta 1945., čigar odsek št. IV. točka II se takole dobesedno glasi:

«Predsednik in člani bodo zbrani med vodilnimi osebami okrožja, ki so moralno in politično neoporečni in ki bodo, v kolikor je to mogoče, zastopali vse narodnostne, politične in gospodarske sloje okrožja glede na njihov krajevni pomen».

Kot znano, je občinski svet občine Devin-Nabrežina na ponedeljkovi seji soglasno sprejel resolucijo, v kateri je bila spričo odstopa prof. Palutana postavljena zahteva, da se 8 let po končani vojni končno preneha s prakso oblastvenega imenovanja zastopnikov civilne uprave in da se tudi glede conskega sveta in njegovega predsednika uveljavi načelo svobodnih volitev, ki je že od l. 1949 priznano za upravo občin, do sprejetja te upravičene demokratične zahteve, pa je v resoluciji postavljena zahteva, da mora biti že sedaj imenovan tak conski predsednik, ki bo znal oba, po mirovni pogodbi priznana, uradna jezika, dalje zahteva, da morajo biti Slovenci sorazmerno zastopani v conskem svetu in da naj bo v tem smislu tudi conski podpredsednik Slovenec.

Očitno je, da ZVU te upravičene osnovne demokratične pravice in zahteve tržaškega prebivalstva z imenovanjem dr. Micelija za novega conskega predsednika ni upoštevala, da je bilo s tem kršeno eno izmed osnovnih demokratičnih načel in pravic proglašene narodne enakopravnosti na tem ozemlju in da je s tem imenovanjem ZVU končno kršila tudi ukaz št. 11, ki ga je sama izdala l. 1945 in ki ga doslej ni preklicala, po katerem je kot je poudarjeno v resoluciji, zagotovljena volilnost zastopnikov in predsednika conskega sveta in pravica sorazmernega zastopstva Slovencev v njem.

Vsa slovenska in vsa resnično demokratična javnost našega ozemlja je z neupoštevanjem teh osnovnih demokratičnih načel in pravic, upravičeno prizadeta in popolnoma soglaša z vsebino resolucije, ki je bila sprejeta v ponedeljek v devinsko-nabrežinskem svetu. Potrebno pa bi bilo, da bi to soglašanje naše celokupne demokratične javnosti, dobilo odraza tudi v podobnih resolucijah v ostalih občinskih svetih našega področja.

V zvezi s tem se čudimo, da nista ne Demokracija ne Delo niti z besedo omenjala zadevne resolucije, ki je bila v devinsko-nabrežinskem svetu soglasno osvojena, čeprav sta imela oba lista na tej seji svoja poročevalca, Demokracija pa celo svojega glavnega urednika.

V drugi, županstvu predloženi resoluciji ugotavljajo svetovalci LSS, da se je cestni promet po vaseh devinsko-nabrežinske občine: Trnovci, Praprotu, Sempolaju, Prečniku, Slivnem, Mavhinjah, Vižovljah, Cerovljah in Medji vasi v zadnjih letih znatno povečal, zlasti zaradi vojaških in policijskih prevoznih sredstev, kar ogroža zdravstveno stanje prebivalstva in povzroča znatno škodo tudi kmečkim pridelkom, zaradi zbiranja ogromnih količin prahu na obcestnih nasadih. Poleg tega ugotavljajo, da so tudi potrebna stalna cestna popravila, ki zahtevajo velike izdatke.

Resolucija, ki naj jo občinski svet občine Devin - Nabrežina kot sklep naslovi oddelku za javna dela in provinci, poziva in naproša zato odgovorno oblast naj podvzame konkretne ukrepe, ker je nujno, da se čimprej ceste asfaltirajo vsaj po gornjih vaseh.

Izkoriščanje delavk v Tržaški konopljarni

V Tržaški konopljarni vlada med delavkami zopet veliko nezadovoljstvo. Podjetje vedno bolj pritiska na delavke in jih izrablja. Tako morajo opravljati vajenke razna dela, ki so naloga odraslih delavk; delavke silijo k zelo napornemu delu pri strojih, kakor se je že dogajalo pred znanimi dolgotrajnimi stavkami. Čeprav je napor delavk vedno večji, pa jim je podjetje znižalo za tretjino odstotke akordnih dodatkov. Delavci, ki opravljajo zelo težka dela, ne dobivajo niti krušne doklade, kot jim pritiče, v oddelku za šivanje pa se množe delovne nezgode zlasti med vajenkami.

Delavke so se tudi pritožile na inšpektorat za delo, ker jih silijo prenašati pretežke tovore, s čimer se kršijo določbe zakona o ženskem delu; inšpektorat pa jim ni dal zadovoljivega odgovora. O vseh teh krivicah, ki se gode delavkam, so predvčerajšnjim razpravljali na uradu za delo in sklenili, da bodo sindikalne organizacije sestavile o položaju delavk v konopljarni spomenico, ki jo bodo predložili ravnateljstvu. O spomenici bodo nato predstavniki ravnateljstva razpravljali s tovarniškim odborom in če se ne bodo mogli sporazumeti, pa s sindikalnimi organizacijami.

Suha oljka, mokri pirhi

Po 50 dnevih je včeraj zgodaj zjutraj in popoldan deževalo, toda tako malo, da je le zmočilo pirhe, zemlje pa ne. Vsekakor drži ljudski rek, da če je suha oljka, so mokri pirhi, Kmetje so upali in še upajo, da bodo pirhi zares mokri in da bo dovolj dežja, sicer bodo zelo ogroženi pridelki in paša.

Neki drugi ljudski rek pa pravi, da traja 40 dni tako vreme kakor je na dan 40 mučenikov (10. marca). Potemtakem ne bo deževalo do 20. aprila. Upamo, da letos ne bo veljalo to prerokovanje.. Bolje bi bilo, da bi za letos veljal rek o suhi oljki in mokrih pirhih. Če ne bi pošteno deževalo do 20. aprila, bi to pomenilo ogromno škodo za naše kmetijstvo, pa ne samo za naše kraje, ker je suho vreme tudi drugod. V Italiji pravijo, n. pr. da že mnogo let ne pomnijo tako hude pomladanske suše, kakor letos.

Vsekakor je postalo vreme zadnja leta zelo muhasto, snežni zameti, povodnji, suša, toča, poleg vsega tega pa razne golazni, hrošči gosenice itd. Človek uporablja atomsko bombo, hoče posiliti naravo, narava pa se maščuje in se igra z nami, kakor mačka z miško. Najlepše velikonočno voščilo našim kmetom je za letos: Srečno, in dovolj dežja! Pa bodo zares veseli prazniki.

ALI SE BODO IZPLAČEVANJA „ALDISIO" končno res premaknila z mrtve točke?

ZVU naj bi izposlovala izredno nakazilo 800 milijonov lir za kritje primanjkljaja v skladu «Aldisio» - Prvo priznanje demokristjanov o «ovirah pri izplačevanju posojil Aldisio»

Stanovanjsko vprašanje je danes tako velikega obsega, da ga ni mogoče izčrpati v nekaj vrstah. Zato je nujno, da se o tem mnogo piše in razpravlja. V poslednjih dneh smo že večkrat omenili, da bomo objavili županovo poročilo na zadnji seji tržaškega občinskega sveta, v katerem je podal obširen pregled stanovanjskih gradenj in splošnega stanovanjskega vprašanja v tržaški občini. Žal pa moramo ponovno povedati, da omenjeno poročilo ni še pripravljeno za javnost. Zato se bomo tudi danes omejili le na mali del tega vprašanja, ki povzroča toliko skrbi tisočem tržaškim družinam.

Zvedeli smo, da je ZVU povabila na razgovor predstavnike oseb, ki gradijo stanovanja po načrtu «Aldisio». Ta poziv je baje v zvezi z nekaterimi vestmi, češ da je rimska vlada sprejela zahteve ZVU, da pristane na posebno nakazilo denarja za zidanje stanovanjskih hiš «Aldisio», ki je v zadnjih mesecih zašlo v veliko krizo zaradi pomanjkanja razpoložljivega denarja in odobritve predloženih prošenj. Jutranji klerikalni list zna povedati o tem še več kot demokrščanski župan Bartoli, ki je na torkovi seji občinskega sveta izjavil, da je Rim pristal na izredno nakazilo 400 milijonov lir. «Giornale di Trieste» pa piše, da so rimski oblastniki svišali to nakazilo na 800 milijonov lir, kar naj bi skoraj dokončno rešilo vprašanje zidanja stanovanjskih hiš po načrtu «Aldisio». Govori se še o 100 milijonih lir iz nekega posebnega sklada za «Aldisio». Če je to res, nam ne preostaja drugega, kot da čestitamo vsem tistim Tržačanom, ki so toliko mesecev vztrajali pri svojih zahtevah, da mora oblast izpolniti svoje obljube do ljudi, ki so vse svoje denarne prihranke naložili v začetna dela novih stanovanj, potem ko so imeli prošnjo za posojilo odobreno.

Toda «Giornale di Trieste» poroča, da je bila pred kratkim v Rimu tržaška delegacija ZVU, ki je imela nalogo, da odstrani vse dosedanje ovire pri izdajanju posojil «Aldisio» v Trstu. To je prvo priznanje lista, ki zastopa in tolmači mnenje rimskih funkcionarjev v Trstu, da so nastale «ovire pri izplačevanju» posojila Aldisio. Dosedaj so predvsem tržaški demokrstijani prikrivali krivdo nekaterih oseb, ki so že meseca novembra preteklega leta povzročile zastoj izplačevanja posojil «Aldisio». Poteklo je že toliko mesecev in šele sedaj, vsaj kolikor pišejo nacionalistični listi, se vprašanje posojila «Aldisio» nekoliko razjasnuje.

Skoraj pet mesecev je že, odkar so bila prekinjena dela stanovanjskih hiš po načrtu «Aldisio», Na stotine delavcev zidarjev je bilo v tem času brez dela. Zidarska podjetja, ki so v nekaterih primerih založila tudi svoje zasebne kapitale pri zidanju hiš, so utrpela veliko finančno škodo, da ne govorimo o osebah, ki so vložile ves svoj denar v zidanje stanovanj, katerim je bilo ukinjeno izplačevanje posojila prav v trenutku, ko so zidarska dela že napredovala. Kdo bo danes poravnal vso to ogromno škodo, prizadeto Tržačanom? Kdo bo danes dopolnil vso škodo, ki so jo utrpeli mali industrijci in obrtniki, ki bi morali sodelovati pri opremi že sezidanih stanovanj? Vsa ta vprašanja bi bila nepotrebna, če bi novi italijanski funkcionarji, ki so prišli v Trst, razumeli ali hoteli razumeti težak položaj tržaškega gospodarstva. Zgodilo pa se je prav obratno. Skušali so znižati na minimum nakazilo za posojilo «Aldisio», da bi tudi na tem področju postavili Trst v isto raven kot italijanska mesta. Zdi se, da so jim, vsaj začasno, ti načrti spodleteli. Zasluga za to gre predvsem tistim Tržačanom, ki so se odločno uprli italijanski dušljivi gospodarski in finančni politiki do Trsta.

Prispevajte v korist Dijaške Matice.

Žepar na Trgu Ponterosso

Nekaj minut po poldnevu se je oglasila na policiji 29-letna Albina Suša, doma iz Vižovelj, ki je izjavila, da ji je neki neznanec v trenutku ko je bila zaverovana v nakupovanje na Trgu Ponterosso, ukradel denarnico, ki jo je imela v torbi in v kateri je hranila 16.500 lir. Med kupovanjem jo je namreč neki mož dregnil, vendar ni tedaj opazila, da bi ji ukradel denarnico. Policija je uvedla preiskavo.

Nepoštena pohčerjenka

Predvčerajšnjim proti večeru je 33-letna Dolores Popp iz Ul. Campanelle št. 89 prijavila policiji, da so ji neznanci ukradli iz njenega kovčka nekaj perila in oblek v vrednosti 16.000 lir.

Poppova je izjavila, da je 30 januarja pustila v varstvo svoji znanki 46-letni Emiliji Malusà iz Ul. Orlandini 1 kovček, v katerega je hranila nekaj perila in nekaj oblek. Naslednjega dne je odšla v magdalensko bolnico, kjer so jo pridržali do 2. aprila. Komaj je prišla iz bolnice, je obiskala Malusàjevo z namenom, da vzame svoj kovček. Ker pa njene znanke ni bilo doma, ji je njen mož Angel Malusà izročil kovček, toda ta je bil v njeno presenečenje, prazen. Ker Malusà ni znal obrazložiti kdo si je prisvojil perilo, je Poppova prijavila tatvino policiji, ki je takoj uvedla preiskavo.

Agenti so ugotovili, da je 27-letna Giuseppina Weingartner, stanujoča istotam, ker jo je Malusà pohčeril, 21 marca odprla kovček s kuhinjskim nožem in si prisvojila blago, katerega je takoj nato odnesla v zastavljalnico ter zanj prejela 1600 lir. Weingartnerjeva je izjavila, da je ukradla, ker se je nahajala v finančni stiski in ni imela s čim hraniti svojega mladoletnega otroka.

Policija je po preiskavi prijavila Weingartnerjevo sodišču in jo izpustila na začasno svobodo.

NEKATERA VPRAŠANJA NAŠEGA KMEČKEGA GOSPODARSTVA

Nezadovoljiv način ugotavljanja in povračanja škode po vojaških enotah

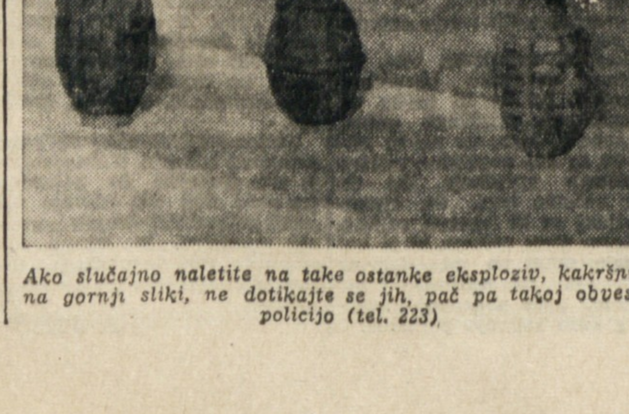
Pogosto so stroški za dosego povračila škode večji kot škoda sama - Potrebno bi bilo ustanoviti komisijo, v kateri bi bili tudi predstavniki oškodovancev

Mnogo krajev tega ozemlja, med temi prav posebno Cerovlje, Mavhinje, Mačkovlje in Opčine, je utrpelo znatno škodo zaradi vojnih dogodkov med nemško okupacijo. ZVU je poskrbela takoj po vojni za obnovo nekaterih vasi, vendar pa so to obnovo prekinili, tako, da so sedaj mnoge kmetije še brez potrebnih stavb za živino, shramb za pridelke in orodje itd.. Ker so pa bila stavljena na razpolago, in sicer v raznih oblikah, znatna sredstva za gradbeno obnovo na drugih področjih, je zahteva, da se do kraja izvede popolna obnova kmečkih gospodarskih poslopij, ki so bila uničena ali poškodovana med vojno, tembolj upravičena. Jasno je, da taka dela niso potrebna samo iz socialnih razlogov, pač pa bi tudi močno dvignila kmečko proizvodnjo, ki sedaj trpi zaradi pomanjkanja primernih gospodarskih poslopij.

Še neko drugo vprašanje ni do sedaj našlo pravične in zadovoljive rešitve, namreč vprašanje škode, povzročene po angloameriških vojaških silah. Potrebno bi bilo paziti, da se zmanjša čimbolj možnost poškodovanja. Predvsem poleti utrpijo naši kmetje znatno škodo. Vojaške edinice nimajo nobenega obzira, ali pa ne morejo imeti obzira do kmečkih posestev. Če že ni mogoče ukreniti tako, da bi take škode ne storili, bi bilo pa vsaj potrebno paziti na to, da se stori čim manjša škoda in sicer na ta način, da bi se področja skrčila vsaj v kolikor pridejo v poštev motorizirana ali oklopna sredstva. Poskrbeti je treba za pravilno ugotavljanje škode in za njeno odškodovanje. Kmetje se splošno pritožujejo proti načinu, kako se ugotavlja škoda, ki jo povzročajo vojaške edinice. Ves postopek, ki je potreben, da se doseže odškodnina, je preveč obširen in je tudi vezan na znatne stroške. Ocenitev škode izvedejo z veliko zamudo, zaradi česar ne more biti izvedena objektivno; odškodnino računajo na podlagi nekih določenih cen, ki gredo mnogo pod realno tržno vrednost. Pogostoma se zgodi tudi, da je sicer škoda majhna, da se pa tako poškodovanje na isti površini pogostoma ponavlja. Stroški za postopek za dosego odškodnine so v takih primerih zelo visoki, tako da včasih celo presegajo odškodnino, ki jo oškodovanec prejme.

Da bi se poenostavilo to vprašanje, je treba ustanoviti komisijo strokovnjakov, ki naj bo dodeljena vojaškim edinicam. Naloga te komisije bi bila, da takoj uradno in na mestu ugotovi škodo in da odredi izplačilo odškodnine sporazumno z zastopniki oškodovanih za vsako katastralno občino. Tako zastopstvo je nujno potrebno, ker po dosedanjem postopku nimajo oškodvanci nobenega jamstva, da bodo izvedenci vojaških uradov uporabili pravilna merila pri določevanju škode in to niti v primeru, če vložijo priziv. V ta zastopstva bi lahko prišli tudi pooblaščenci združenj prizadete kategorije.

Prepričani smo, da bi s tako pospešitvijo postopka dosegli poleg vsega drugega tudi znatni prihranek na času in na denarju. Kjer se pa škoda stalno ponavlja, naj se določi primerna letna odškodnina v sorazmerju s površino in kakovostjo kultur. Tak postopek že uporabljajo v nekaterih naših krajih v splošno zadovoljstvo prizadetih.

Ako slučajno naletite na take ostanke eksploziv, kakršni so na gornji sliki, ne dotikajte se jih, pač pa takoj obvestite policijo (tel. 223).

Stisnjen med avtobus in prikolico

S prognozo okrevanja v 40 dneh so včeraj zjutraj nekaj minut po osmi uri sprejeli na II. kirurškem oddelku 49-letnega šoferja Avgusta Brunellija iz Ul. Romagna, kateremu je dežurni zdravnik ugotovil zlom spodnjega dela hrbtenice in verjetni zlom reber

Šofer je ob prihodu v bolnico, kamor se je zatekel z rešilnim avtom, izjavil, da je zjutraj malo pred osmo uro hotel v garaži avtoprevozniške tvrdke S.A.R.A. v Ul. F. Severo priklopiti prikolico k avtobusu, vendar je po nesreči ostal stisnjen med obe vozili.

Obešenec v stanovanju

Zgodaj popoldne so pripeljali v mrtvašnico tudi truplo 59-letnega Francesca Di Barbora, katerega so okoli poldne našli obenešega v njegovem stanovanju v Ul. Molin a vapore št. 7. Policijski zdravnik, ki je pokojnika pregledal, je ugotovil, da je mož izvršil samomor in da je smrt nastopila okoli 12. ure 3. aprila. Policija je uvedla preiskavo, da ugotovi vzroke, ki so Di Barboro gnali v smrt.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 4. aprila se je v Trstu rodilo 10 otrok, poroka je bila ena, umrlo pa je 8 oseb.

POROČILA STA SE: mehanik Edoardo Tollar in gospodinja Rina Glugovac.

UMRLI SO: 80-letna Gisella Stanta por. Repich, 72-letna Rosalia Mason vd. Pagnucco, 40-letna Nerina Vesseli por. Maffioli, 62-letni Amedeo Cian, 79-letni Erminio Bernardis, 53-letna Veronica Gregori por. Gregori, 34-letna Filomena Paparella por. Benussi, 77-letni Luigi Trojer.

NAJDENO TRUPLO utopljenega ribiča

Truplo pred dnevi izginulega Maffeia je plavalo na gladini med Sv. Rokom in rtičem Olmi - Za sedaj sodijo, da je šlo za nesrečo

Kljub temu, da je policija z motornimi čolni stalno iskala po morju izginulega Maffeia, o katerem smo pred dnevi pisali, da je verjetno v bližini valoloma L. Rizzo utonil, ga nihče ni mogel najti. Policija je po najdbi Maffeievega čolna, privezanega na valolomu, na katerem so odkrili tudi znake krvi, takoj uvedla preiskavo, ker je sumila, da je mož med ribarjenjem padel v vodo in žalostno utonil. Dan kasneje pa je poveljnik miljskega parnika sporočil, da je opazil na morski gladini truplo utopljenca, toda policija, ki je šla takoj s čolni na mesto, ni našla ničesar.

Včeraj zjutraj pa so končno našli nesrečnega Maffeia. Neki ribič je okoli 9.10 sporočil, da je v neposredni bližini gojišča ostrig med Sv. Rokom in rtičem Olmi opazil truplo neznanca. Policijsko poveljstvo je takoj poslalo na mesto motorni čoln in res so agenti našli, kar so dolgo iskali. Truplo, katerega tedaj še niso identificirali, so pripeljali na pomol lesnega pristanišča pod Škednjem, kjer so ga pustili v pričakovanju sodnih oblasti in policijskih preiskovalnih organov.

Po prihodu policijskega zdravnika dr. Nicolinija, so neznanca, ki je imel rano na ustnici in nosu identificirali za Marcella Maffeia. Policija je mnenja, da je Maffei nerodno padel na valolomu in se ranil ter nato padel v morje, kjer je izginil v globino.

Po končani preiskavi je namestnik državnega tožilca dr. Visalli dal dovoljenje za prenos trupla v mrtvašnico, kjer bo ostalo na razpolago sodnim oblastem.

Izšel je
«PIONIR» št. 7
Dobite ga v prodaji pri prodajalcih «Primorskega dnevnika» za 20 lir.

GLEDALIŠČE VERDI

Danes ob 17. uri nastopi dramska skupina «Renzo Ricci - Eva Magni» z igro «Sunek vetra» v 3 dejanjih H. Bernsteina. V ponedeljek ob 17. uri edina predstava Braccove igre «Mali svetnik».

V torek najbolj zanimiva novost sezone Hartogova igra «Zakonska postelja», v treh dejanjih.

Izleti

V TOLMIN IN NA REKO - CRIKVENICO

Motoklub «Amatori» organizira 19. IV. 1953 motociklistična izleta v Tolmin in na Reko-Crikvenico. Vpisovanje samo za člane na sedežu kluba vsak dan od 17. do 19. ure do srede 8. t. m.

Razna obvestila

PLESNA ZABAVA V NABREŽINI

Na velikonočni ponedeljek od 19. do 24. ure bo v kulturnem domu «Igo Gruden» v Nabrežini plesna zabava. Igra orkester. Vabljeni vsi.

Darovi in prispevki

Namesto cvetja na kraj usmrtitve junakov iz M. d'Azeglio daruje Zveza partizanov iz Trsta 2.000 lir za politične pripornike.

Ambroset Zofija daruje 5.000 lir za Dijaško Matico.

Namesto venca na grob pokojnega Antona Strancarja daruje OF III. okraja 5.000 lir za dodatni šolski pouk pri Sv. Jakobu.

NOCNA SLUZBA LEKARN

Davanzo, Ul. L. Bernini 4; Millo, Ul. Buonarroti 11; Mizzan, Trg Venezia 2; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Škednju.

TELEFONSKE ŠTEVILKE ZA PRIMER NUJNOSTI

Rdeči križ: 66 - 60
Gasilci: 2 - 22
Policija 2 - 23

LOTERIJA

BARI	4	55	12	80	57
CAGLIARI	9	73	71	81	51
FIRENZE	17	10	47	68	28
GENOVA	89	72	76	69	23
MILANO	13	46	78	6	59
NAPOLI	81	86	80	71	20
PALERMO	9	83	82	2	76
ROMA	1	63	64	19	79
TORINO	80	13	15	36	64
VENEZIA	68	12	16	76	36

KINO

Rossetti. 15.00 «Upornik z Jave», Fred Mac Murray, Vera Ralston, Victor Mac Laglen.
Excelsior. 15.30: «Sonce sije visoko», Charles Winninger, Arleen Whelan, John Russel.
Nazionale. 15.15: «Ivanhoe», Robert Taylor, Elisabeth Taylor, Joan Fontaine. Barvni film.
Fenice. 15.00: «Spartaco», Massimo Girotti, Gianna Maria Canale, Ludmilla Teherine.
Filodrammatico. 14.30: «Očarani vrt», prvi barvni film Giannija in Pinota, sledi Walt Disneyev barvni film: «Pluto, narodni junak».
Arcobaleno. 14.00: «Snežišča na Kilimandžaru», G. Peck, Susan Hayward, Ava Gardner. Barvni film.
Astra Rojan. 14.30: «Sedmorica z Velikega voza», Eleonora Rossi Drago, Pierre Cressoy.
Alabarda. 14.00: «Misourski lovci», Clark Gable, Ricardo Montalban, Maria Helena Marques. Barvni film.
Ariston. 14.00: «Veliki Caruso», Mario Lanza.
Armonia. 14.00: «Jekleni živci», A. Sheridan, J. Lund. Barvni film.
Aurora. 14.30: «Pojejo pod dežjem», Gene Kelly, Debbie Reynolds, Donald O'Connor. Uspeh glasbe; barvni film.
Garibaldi. 14.00: «Suličarji v napad», R. Cameron. Barvni film.
Grattacielo. 14.00: «Naša fatimska gospa», Gilbert Roland, Susan Whitney, Angela Clark, Frank Silvena.
Ideale. 14.30: «Vpad Mongolov», A. Blyth, D. Farrar.
Impero. 14.30: «Predsednica», Silvana Pampanini, Carlo Dapporto. Mladini izpod 16 let prepovedano.
Italia. 14.30: «Zlata kočija», Anna Magnani, Duncan Lamont. Barvni film.
Viale. 14.30: «Prostor, prihajam jaz», Red Skelton, Sally Forrest. Bavni film.
Kino ob morju. 14.30: «Dinastija sovraštva», Barbala Hale, Richard Greene.
Massimo. 14.30: «Talisman Kitajske», Donald Reagan, Rhonda Fleming. Barvni film.
Moderno. 14.00: «Trinidad», Rita Hayword, Glen Ford.
Savona. 14.00: «Amerikanec v Parizu», Gene Kelly, Leslie Caron. Barvni film.
Secolo. 14.00: «Polkovnik Hollister», G. Cooper.
Ferroviario. 14.30: «Ključ mesta», C. Gable, Loretta Young.
Vittorio Veneto. 14.00: «Če me ljubiš, oprosti mi», L. Young, Jeff Chandler.
Azzurro. 14.00: «Jastrebi ne letajo», Anthony Steel, D. Sheridan.
Belvedere. 14.00: «Vražja brunetka», S. Pampanini, P. Tognazzi.
Marconi. 14.00: «Diamantni križec», Errol Flynn, Ruth Roman.
Novo cine. 14.00: «Veliko nebo», Kirk Douglas.
Odeon. 14.00: «David in Betsabea» Gregory Peck, Susan Hayward. Barvni film.
Radio. 14.30: «Mož iz Nevade», Randolph Scott, D. Malone.

RADIO

NEDELJA, 5. aprila 1953

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA
254,6 m ali 1178 kc

8.00 Poročila. 8.15 Jutranja glasba. 8.30 Za naše kmetovalce. 9.00 Mladinska oddaja: Kekec, pravljica slovenskih gora. 13.30 Poročila. 13.45 Glasba po željah. 15.20 Venček slovenskih narodnih. 15.40 Zabavni orkestri in marsikaj vmes igrajo za židano voljo in ples. 16.30 Slušna igra: B. Apple «Ranjen, a ne strt». 17.30 Jugoslavija v narodni pesmi in plesu. 18.30 Slovenska pesem ob slovenskem Jadranu. 19.00 Večerne vesti. 23.10 Glasba za lahko noč. 23.30 Zadnja poročila.

TRST II.
306,1 m ali 980 kc-sek

8.30 Lahke melodije. 8.45 Kmetijska oddaja. 9.15 Slovenske pesmi. 9.45 Phil Spitalny in njegov orkester. 11.15 Chopinovi scherzi. 11.30 Oddaja za najmlajše. 12.00 Vesela glasba. 12.15 Od melodije do melodije. 13.00 Glasba po željah. 14.30 Parada lahkih orkestrov. 15.00 Slavne uverture in fantazije. 15.30 Operne arije, dueti in zbori. 16.00 Malo za šalo — malo zares. 16.30 Pestra operetna glasba. 17.00 Slavni violinisti in pianisti. 17.30 Priljubljene melodije. 18.10 Plesna čajanka. 18.30 Stavki iz koncertov za violino in klavir. 19.00 Iz filmskega sveta. 20.00 Slovenski motivi. 20.30 Sportna kronika. 20.40 Pestra glasba. 21.00 Brahms: serenada v A-duru. 21.17 Ljadov: 8 ruskih narodnih pesmi. 21.30 Izbrana lirika. 21.40 Berlioz: Madžarska koračnica. 21.45 Bizet: Carmen, 1. in 2. dejanje. 23.10 Nekaj tangov.

TRST I.

9.05 Odlomki iz Humperdinkove opere «Janko in Metka». 9.40 Igra godba. 15.00 Edvard Moerike: «Lucija Gelmersth». 16.30 Prenos z nogom. tekme. 17.30 Simfonični koncert, dirigent N. Annovazzi. 20.35 Varieté.

SLOVENIJA
327,1 m, 202,1 m, 212,4 m

7.00 Poročila. 9.40 Dopoldanski simfonični koncert. 11.00 Milica Kitek: Na cvetni poljani. 11.30 Opoldanski orkestralni spored. 13.20 Poročila. 12.45 Želeli ste — poslušajte. 17.30 Promenadni koncert. 18.15 30 dni na Koroškem (Iz dnevnika študentovske etnografske skupine). 19.00 Radijski dnevnik. 19.25 Glasbena medigra. 19.45 V svetu opernih melodij. 21.00 Hrvatsko glasbeno ustvarjanje do druge svetovne vojne. 22.00 Poročila. 22.15 Ritmi in melodije.

PONEDELJEK, 6. aprila 1953

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA
254,6 m ali 1178 kc

7.00 Poročila. 7.15 Slovenske narodne. 11.00 Koncert orkestra JLA iz Portoroža. 11.30 Žena in dom. 13.30 Poročila. 14.40 Domači zvoki. 17.30 Narodne pesmi po svetu. 18.15 Zabavna ponedeljkova glasba. 19.00 Večerne vesti. 23.10 Glasba za lahko noč. 23.30 Zadnja poročila.

TRST II.
306,1 m ali 980 kc-sek

8.30 Lahke melodije. 9.00 Slovenski motivi. 9.30 Zabavna glasba. 10.30 Lahki orkestri. 11.00 Operetni motivi. 11.30 Sramel kvintet in pevski duet. 12.00 Pestra operna glasba. 12.30 Vesela glasba. 13.00 Glasba po željah. 14.00 Lahka glasba. 14.30 Glasba iz filmov in revii. 15.00 Koncert angleške vojaške godbe. 15.35 Slavni pevci. 16.00 Oddaja za najmlajše; nato razne jazz zasedbe. 17.00 Capricci, scherzi in fantazije. 17.30 Priljubljene melodije. 18.00 Beethoven: Koncert št. 4. 18.30 Zborovska simfonična glasba. 18.45 Glasba za godbe na pihala. 19.00 Mamica pripoveduje. 19.15 Pestra glasba. 20.00 Slovenske pesmi. 20.30 Sportna kronika. 20.40 Lisztove skladbe. 21.00 Književnost in umetnost. 21.30 Lahke melodije. 21.45 Bizet: Carmen, 3. in 4. dejanje.

TRST I.

8.30 Jutranja glasba. 9.00 Za vsakega nekaj. 10.00 Operna glasba. 11.00 Teden lahke glasbe, izvaja simf. orkester Suddeutscher Rundfunka. 12.00 Pesmi s festivala v San Remu. 16.00 Glasba raznih narodov. 17.00 Enodejanka «Gospoda Boulingrin». 18.30 Mendelssohn: Glasba za «Sen kresne noči». 21.05 Koncert operne glasbe, dirigira Tito Petraliacon.

SLOVENIJA
327,1 m, 202,1 m, 212,4 m

12.00 Opoldanski koncert. 12.45 Zabavna glasba. 13.00 Slovenske narodne in umetne pesmi. 15.15 Sentimentalne skladbe . 16.00 Iz športnega sveta. 17.10 Zabavni zvoki. 18.00 Popularni napevi. 18.30 Jezikovni pogovori. 18.40 Poje Mariborski komorni zbor. 19.00 Radijski dnevnik. 19.25 Glasbena medigra. 19.45 Igrajo mali zabavni orkestri. 20.00 Okno v svet. 20.10 Operetne glasbe. 20.40 Filmske melodije. 22.00 Poročila.

Mali oglasi

GOSPODINJSKO POMOCNICO Slovenko išče dr. Levi, Ul. Corti 1.

«UNION»
Svetovno znana zavarovalnica od leta 1828 je v TRSTU, UL. VALDIRIVO 14 tel. 27512 - 5939.
Prokurator RAVNIK

SEMENSKI KROMPIR uvožen iz inozemstva je naprodaj po ugodni ceni pri podjetju Sessa v Ul. Valdirivo 8.

MEHANIČNA DELAVNICA
za avtomotorje - scooterje in bicikle
ANTON KLINC
SV. KRIŽ št. 310.

AUTOMOBILE ODDAJA V NAJEM
za prevoz potnikov na STO in v inozemstvo
Franc Lipovec
TRST - UL. TIMEUS ŠT. 4
Tel. 90296 - urad
Tel. 33113 - dom
CENE UGODNE

Izšla je šesta številka revije
„JUGOSLAVIJA"
Posvečena je življenju in umetnosti, s krasnimi barvnimi prilogami. Na razpolago so izdaje v srbohrvaščini, angleščini, francoščini in nemščini. Dobite jo v slovenskih knjigarnah v TRSTU, GORICI in SESLJANU ter pri važnejših prodajalcih PRIMORSKEGA DNEVNIKA. — Stane 750 lir.

Vesele velikonočne praznike želi vsem svojim cenjenim odjemalcem,
TRGOVINA OBREZA FANI
PROSEK

Nova trgovina na Proseku želi svojim odjemalcem vesele velikonočne praznike in obvešča, da ima v zalogi veliko izbiro električnih štedilnikov, ki so na ogled vsak dan od 8.30 do 12. in od 15.30 do 19. ure.

ADRIA EXPRESS
ADEX IZLETI
18. IN 19. APRILA 1953 IZLET V PAZIN
19. APRILA 1953 IZLET V ŠKOCIJAN
Vpisovanje do 8. aprila pri «Adria-Express», Ul. F. Severo 5-b - Tel. 29243.
19. APRILA 1953 IZLET V ŠTANJEL BRANIK DORNBERG POSTOJNO
Vpisovanje do 11. t. m.
12. APRILA 1953 IZLET V ŠTORJE
Vpisovanje do torka 7. t. m.
OD 2. DO 6. MAJA 1953 IZLET V SPLIT
OD 9. DO 11. MAJA IZLET NA ZAGREBŠKI VELESEJEM
Vpisovanje pri «Adria-Express» od 29. aprila dalje.

GOSTILNA V PRAPROTU obvešča svoje cenjene goste, da ima za veliko noč na razpolago pristen teran, buteljke belega vipavskega vina, izboren surov in kuhan pršut in prvovrstno žolco. Obiščite nas in boste zadovoljni.
Praprot (gostilna)

IZKUŠENA BABICA
sprejema porodnice na domu
TRST
Ul. Crispi št. 50

RIBARNICA
MARČELA PERTOT
BARKOVLJE
Ul. Perarolo št. 2, tel. 28-415

DVOSOBNA in TROSOBNA STANOVANJA
po zakonu ALDISIO pri Sv. Jakobu.
Prijave sprejema od 16. do 19. ure
adm. MICHELUZZI — Trst - Ul. Rossetti 59
Tel. 93-050

Kako je Karl Marx gledal
na Trst, Pulj, Benetke in Dalmacijo

V italijanskem socialističnem listu «Avanti» je izšla razprava o Trstu, ki jo je Marx napisal 4. avgusta 1857. Marx je sicer vse svoje življenje preživel daleč od Trsta in Jadrana, vendar je njegova analiza o razvoju Trsta kot luke svojega zaledja še vedno točna in posebno v današnjih dneh aktualna. Res je sicer, da se je Marx v tej svoji razpravi omejil le na nekaj glavnih ugotovitev, toda rivaliteta med Benetkami in Trstom, vzpon Trsta na račun svojega tedaj avstrijskega zaledja, pomen Pulja kot vojne luke, pomen železniških zvez in važnost vzhodne obale Jadrana so v tem njegovem sicer skrajšanem članku dobro orisani. Vsa razprava nam ponovno priča, da je nadaljnji razvoj in celo obstanek Trsta možen samo, če se Trst opre na svoje zaledje, kajti Italija mu ne more dati tistih življenjskih sil, ki so mu za tak razvoj potrebne.

Lahko bi rekli, da se je avstrijski pomorski promet začel s priključitvijo Benetk in njenih jadranskih posestev, priključitvijo, ki je sledila miru v Campoformiu in bila potrjena z mirovno pogodbo, sklenjeno v Lunevilleu. Napoleon je bil torej prvi utemeljitelj avstrijskega pomorskega prometa.

Res je, da je on — ko je opazil prednosti, ki jih je Avstrija imela od tega — že dal koncesije z dunajskim mirom leta 1809 odvzel, toda Avstrija se je že usmerila na morje in leta 1815 izkoristila priložnost ter si ponovno pridobila Jadran.

Središče tega pomorskega prometa je bil Trst, ki je v zvezi z vsemi ostalimi avstrijskimi lukami kmalu zmagal. Tudi Trst premaguje vse druge luke skupaj, vštevši tu tudi Benetke. Toda to niso bile samo prednosti avstrijske uprave, niti uporni napori «Avstrijskega Lloydan». V začetku stoletja je bil Trst majhno, neznatno sidrišče, naseljeno z ribiči. Ko so leta 1814 francoske čete zapustile Italijo, je Trst zrasel v trgovsko pristanišče s 23.000 prebivalci in njegova trgovina je bila skoraj večja od beneške.

Leta 1835, eno leto pred nastankom «Avstrijskega Lloyda», je imel Trst 50.000 prebivalcev in malo za tem je v trgovini s Turčijo zavzemal, kot za Anglijo, drugo mesto, v trgovini z Egiptom pa prvo mesto.

Zakaj Trst in ne Benetke? Benetke so bile mesto spominov. Trst je kot Združene države imel prednost, da ni imel preteklosti. Naseljen s pestro mešanico — italijanskih, nemških, angleških, francoskih, grških, armenskih in židovskih trgovcev in špekulantov, ga tradicija ni ovirala. Dočim ni beneška trgovina z žitaricami iz starega tira, je Trst pobiral svojo usodo s samim razvojem žitaric. Odeso, ter od konca 19. stoletja izpodrival vrojega nasprotnika (Benetke) iz mednarodne trgovine z žitaricami. Udarec, ki so ga ob koncu 15. stoletja, z odkritjem poti okoli Afrike utrpele Benetke, je zadel s kontinentalno Napoleona, ponovil, ko je četudi v blažji obliki. Poslednji ostanki beneške trgovine so bili uničeni. Benetki kapitalisti, ki so izgubili vsako upanje, da bi se ponovno dvignili, so prenesli svoje kapitale na drugo območje, kjer je tržaška kopna trgovina kazala znake, da bo njena dejavnost podvojila. Tako so Benetke same določile usodo Trsta. To je skupna usoda vseh gospodarjev morij. Anglija je ustvarila veličino Anglije, Anglija pa je zgradila Trst. vezan z Avstrijo, je izkoristil prirodne prednosti, ki jih Benetkam nedostopne. Trst je bil izhod na morje za široko zaledje, dočim so Benetke vedno osamljeno, oddaljena luka, ki samo splošnega nerazumevanja drugih ni mogla zagospodariti nad svetovnim prometom.

Uspeh Trsta izvira iz razvoja produktivnih sil in prometa v velikem sklopu držav, ki so pod avstrijsko nadoblastjo. Temu moramo dodati bližino odprte jadranske obale ki je nudila taki ploščbi, katera je Benetkam skoraj neznana in ne tudi domovina pogumnih pomorske rase, ki je Benetke niso nikoli imele. Kar so Benetke propadale s prihodom otomanskega cesarstva, tako je Trst rasel z dvigom moči Avstrije nad Turčijo. Tudi v zlati dobi je beneška trgovina trpela zaradi politične razdelitve vzhodne trgovine. Z ene strani je beneški plovbi neposnana, z druge strani pa so Genovežani pod zaščito Grkov, obvladovali trgovino s Carigradom in Črnim morjem, dočim so Benetke pod vplivom katoliških monopolizirale trgovino s Cipra, Egipta in Male Azije. Samo Trst je mogel povezati vso vzhodno trgovino s hinterlandom.

V koncu 15. stoletja so bile Benetke zemljepisno nekako zaključene ob stran. Predbližine s Carigradom in Aleksandrijo je, po odkritju poti okoli Rta dobre nade, izgubila vsako vrednost, ker se je središče trgovinske težnosti premestilo v Lizbono, na Španjsko in v Anglijo. Predvsem Benetke bo zelo verjetno pozdravil Trst in to zaradi otvoritve Sueškega prekopa. Trgovska zbornica v Trstu se ni mogla pridružila francoski misli za Sueški prekop, ampak je poslala svoje agente tudi na Rdeče morje in na Indijskega oceana, da bi preučili in dali pobudo trgovskim operacijam. Od triletja 1853-55. do triletja 1853-55. je tržaška trgovina narasla za 68 odstot., kar je mnogo več od porasta trgovine v Marseilleu. Kljub temu sta tržaška trgovina in plovba še daleč od zasičenosti. Potrebno je pomisliti samo na gospodarske razmere Avstrije, na njena zaostala prometna sredstva, na velik del njenega prebivalstva, ki se še vedno oblači v ovčje kože... Z razvojem prometnih sredstev bo tržaška trgovina prodrla v notranjost.

Železniška proga Trst-Dunaj, odcepitvijo Celje-Pešta, bo revolucionirala avstrijsko trgovino in velik del te v korist Trsta. Razvoj te železnice, ki bo v začetku imela večji blagovni promet kot marseillska, se lahko razume, če se upošteva, da imajo ozemlje, kateri, pomorski promet teči na Jadran, okoli 31 milijonov prebivalcev (kolikor Francija leta 1821) in da obsega tržaško zaledje 60 milijonov ha, od 398 tisoč hektarov površine, kar je za 7 milijonov več kot Francija. Trst bo pridobil važnost Marseillea, Bordeauxa, Nancyja in Le Havrea skupaj.

Razvoj jadranske trgovine mnogo dolguje naporom «Avstrijskega Lloyda», ki je angleškega porekla, ki pa je 1836 prešel v tržaške roke. V začetku je imel Lloyd samo eno ladjo. Toda promet z Rovinjem, Reko, Piranom, Zadrom in Dubrovnikom na istrski in dalmatinski obali se je razvil. Temu sledijo zveze z Romagno, nato z Albanijo, Epirom in Grčijo.

Malo pozneje je želelo stopiti v to mrežo še grško otočje, Solun, Smirna, Beyrut in Aleksandrija. Lloyd je nato prodrl v Črno morje ter pred nosom Rusije in Turčije osvojil proge med Carigradom, Sinopo, Varno, Brailo in Galacem. Tako je družbo (Lloyd), ki je bila osnovana za obalno plovbo na Jadranu, osvajala Sredozemlje in nato skozi Sueški prekop prodrla tudi v Indijski ocean. Začetni kapital enega milijona zlatih goldinarjev je skočil na 13 milijonov. Kjer koli je Lloyd spustil sidra, je priklical k življenju industrijo in trgovske posle.

Ta jadranski preporod je moral vplivati tudi na razvoj vojne mornarice, ki je po propadu Benetk na tem morju ni bilo. Napoleon je predvideval razvoj prometa in zato si je zamislil, da bi jo zgradil. Zato so poskušali v Benetkah in v Anversi, vendar, zaradi krajevnih težkoč, brez uspeha.

Ko je poslal v Benetke sposobne inženirje, izpopolnil ladjedelnice in obnovil brodovje, je opazil, da so zaradi napredka vojne in pomorske tehnike Benetke, kot vojna luka, brez vsake vrednosti, prav tako kot so nove svetovne poti preusmerile njeno trgovino. Luka, ki je bila odlična za stare galeje, ni bila dovolj globoka za moderne bojne ladje, ki niso mogle e luko, ne da bi prej izkrcale topništvo, seveda, v kolikor ni pomagal južni veter in plima. Toda možnost, da v neko luko vsidra v vsakem času, v obrambo po sistemu križnega ognja, ki se z otokov lahko usmeri na luko. S tako imenovanimi «Maksimiljanovimi stolpi» je bilo potrebno preprečiti tujim ladjam, da bi bombardirale pristanišče. Razen strateških prednosti ima Pulj tudi material za gradnjo ladij. Ima toliko hrastov, kolikor jih ima Neapelj. Kranjska, Koroška in Stajerska so bogate na borovih gozdovih, ki predstavljajo največji del tržaškega izvoza. Stajerska ima velika ležišča železa. Za Ancono je Pulj najprikladnejše tržišče. Premog še vedno nabavljajo v Angliji, toda šibeniški rudniki dobro obetajo. Istrski pridelki, ki rastejo na apnenčastem zemljišču, vzdržijo dolg prevoz. Mnogo je olja. Blizu so tudi madžarski vinogradi. Podonavske ravnine so bogate na svinjah.

Razvoj jadranske trgovine mnogo dolguje naporom «Avstrijskega Lloyda», ki je angleškega porekla, ki pa je 1836 prešel v tržaške roke. V začetku je imel Lloyd samo eno ladjo. Toda promet z Rovinjem, Reko, Piranom, Zadrom in Dubrovnikom na istrski in dalmatinski obali se je razvil. Temu sledijo zveze z Romagno, nato z Albanijo, Epirom in Grčijo.

Malo pozneje je želelo stopiti v to mrežo še grško otočje, Solun, Smirna, Beyrut in Aleksandrija. Lloyd je nato prodrl v Črno morje ter pred nosom Rusije in Turčije osvojil proge med Carigradom, Sinopo, Varno, Brailo in Galacem. Tako je družbo (Lloyd), ki je bila osnovana za obalno plovbo na Jadranu, osvajala Sredozemlje in nato skozi Sueški prekop prodrla tudi v Indijski ocean. Začetni kapital enega milijona zlatih goldinarjev je skočil na 13 milijonov. Kjer koli je Lloyd spustil sidra, je priklical k življenju industrijo in trgovske posle.

Ta jadranski preporod je moral vplivati tudi na razvoj vojne mornarice, ki je po propadu Benetk na tem morju ni bilo. Napoleon je predvideval razvoj prometa in zato si je zamislil, da bi jo zgradil. Zato so poskušali v Benetkah in v Anversi, vendar, zaradi krajevnih težkoč, brez uspeha.

Ko je poslal v Benetke sposobne inženirje, izpopolnil ladjedelnice in obnovil brodovje, je opazil, da so zaradi napredka vojne in pomorske tehnike Benetke, kot vojna luka, brez vsake vrednosti, prav tako kot so nove svetovne poti preusmerile njeno trgovino. Luka, ki je bila odlična za stare galeje, ni bila dovolj globoka za moderne bojne ladje, ki niso mogle e luko, ne da bi prej izkrcale topništvo, seveda, v kolikor ni pomagal južni veter in plima. Toda možnost, da v neko luko vsidra v vsakem času, v obrambo po sistemu križnega ognja, ki se z otokov lahko usmeri na luko. S tako imenovanimi «Maksimiljanovimi stolpi» je bilo potrebno preprečiti tujim ladjam, da bi bombardirale pristanišče. Razen strateških prednosti ima Pulj tudi material za gradnjo ladij. Ima toliko hrastov, kolikor jih ima Neapelj. Kranjska, Koroška in Stajerska so bogate na borovih gozdovih, ki predstavljajo največji del tržaškega izvoza. Stajerska ima velika ležišča železa. Za Ancono je Pulj najprikladnejše tržišče. Premog še vedno nabavljajo v Angliji, toda šibeniški rudniki dobro obetajo. Istrski pridelki, ki rastejo na apnenčastem zemljišču, vzdržijo dolg prevoz. Mnogo je olja. Blizu so tudi madžarski vinogradi. Podonavske ravnine so bogate na svinjah.

V Sudanu imenujejo domačine za višje funkcionarje, ki postopoma prevzemajo upravne in tehnično važne položaje, ki so jih doslej zavzemali Angleži. Slika kaže skupino domačih namestnikov okrajnih poverjenikov, ki nosijo vedno večjo odgovornost za upravo in se pogajajo s poglavarji sudanskih plemen.

EDVARD KARDELJ: „O NEKATERIH PROBLEMIH NAŠE POLITIKE NA VASI"

O socialistični preobrazbi kmetijstva

„Odstraniti vse tiste ostanke administrativnega vodenja v kmetijstvu hkrati z ostanki privilegijev in ekonomsko neupravičenih dajatev, ki zameglujejo sliko stvari in nam otežkočajo, da bi materialna sredstva za napredek kmetijstva zares učinkovito izkoristili."

Ker bo stvar gotovo zanimala naše čitatelje, povzemamo glavne misli iz članka tovariša Kardelja: «O nekaterih problemih naše politike na vasi», ki so ga te dni priobčili vsi jugoslovanski časopisi.

Tov. Kardelj analizira predvsem vzroke sedanjega zaostajanja v kmetijstvu, tako glede neposredne gospodarske strani kakor tudi glede utrjevanja novih socialističnih odnosov v gospodarstvu.

Temu stanju je deloma vzrok dejstvo, da so morali v Jugoslaviji v prvem obdobju povojnega razvoja posvetiti največjo skrb in tudi materialna sredstva industrializaciji države. To bodo zdaj odstranili s tekočim gospodarskim planom, ki določa znatna materialna sredstva za napredek kmetijstva.

So pa tudi drugi vzroki, ki izvirajo iz dosedanje kmetijske politike in administrativnih posegov na vasi in ki jih bodo morali odstraniti. Glede kmetijskega zadružništva imajo sedaj v Jugoslaviji lastne izkušnje, ki jim bodo dragocene za nadaljnje delo.

Jugoslovansko kmetijsko zadružništvo je v zadnjih letih doseglo vsekakor precejšnje ekonomske uspehe. Toda zlasti v kmetijskih delovnih zadrugah so se pojavile težave, ki ovirajo napredek, produkcijo in storilnost kmečke proizvodnje. Te težave pa so nastale ko je bil odpravljen sistem odkupa, in se je pojavilo svobodno tržišče s svobodnim tekmovanjem gospodarskih sil.

V novih pogojih mora biti delovna zadruga grajena na brezpogojni prostovoljnosti in zavesti svojih članov. Ta zavest bo lahko prilagojevala oblike organizacije in dela zadruge za njen napredek, sicer bi zadruga postala nesposobna in bi vsaki zadevni ukrepi in posegi državnega aparata bili samo škodljivi.

Delovne zadruge so bile ustanovljene v prejšnjem obdobju državnega monopolizma, ko je bil še sistem odkupa itd. V takem položaju je ustrezal tip delovnih zadrug, zato so bile v tem obdobju uspešne. Tedanji ekonomski odnosi so bili primerni za ustanavljanje delovnih zadrug, ki so večkrat nastajale tudi kot zaščita kmeta pred obveznostmi, s katerimi je moralo biti tedaj obremenjena kmetijska proizvodnja.

Bistvo je v spremenjenih ekonomskih odnosih, v katerih se je merilo storilnosti dela ponovno pojavilo kot družbeni činitelj in so prišle do izraza vse napake in protislovja, ki so bie v prejšnjem obdobju prikrite, ker takrat ni moglo delovati tako važno merilo, kot je storilnost dela.

Dejstvo je, da je vse ostalo jugoslovansko gospodarstvo zdaj postavljeno v pogoje svobodnega tekmovanja ekonomskih sil, ki se razumljivo odvija na splošni osnovi družbene lastnine nad proizvajalnimi sredstvi. Tudi kmetijstvo in njegov razvoj je treba nasloniti na svobodno tekmovanje ekonomskih sil. Pri tem pa se ne sme izgubljati izpred oči perspektiva socialistične preobrazbe. Tov. Kardelj poudarja, da to ne pomeni, da s tem prepuščajo vaško kmetijsko proizvodnjo spontanemu gibanju, ki bi bilo neodvisno od socialističnega sektorja gospodarstva, ker bi se sicer na vasi pojavili ponovno kapitalistični odnosi.

Nad delovnim kmetom v Jugoslaviji ni več kapitalističnih bank in vaških bogataševi, pač pa je v državi močan socialistični gospodarski sektor, ki lahko kmetu pomaga in mu tudi mora pomagati pod določenimi pogoji.

Kmetijstvo na sploh in še posebej kmetijsko zadružništvo je treba osvoboditi administrativnih ovir in pritiska ter dati ekonomskim silam v kmetijstvu svobodno pot. Vzpostaviti je treba ustrezajoče ekonomske odnose med socialističnim sektorjem ter med privatno kmetijsko proizvodnjo, za kar so dani v Jugoslaviji potrebni pogoji, ker ima absolutno nadmoč v gospodarstvu socialistični sektor in ker igrata tudi važno vlogo politika cen ter davčna politika.

Posebno važno vlogo bo tudi imela politika kreditiranja in kmetijskih investicij, krediti pa se bodo dodeljevali predvsem po kmetijskem zadružništvu.

Tov. Kardelj večkrat poudarja, da je treba odstraniti administrativne ukrepe v zadružništvu in zagotoviti popolno prostovoljnost za vstop oziroma izstop iz zadruge ter več gibčnosti in več svobode v oblikah zadružništva, ker zadružništvo vodi bolj rentabilne oblike kmetijske proizvodnje in ker usmerja kmeta k socializmu. Skoro povsod po svetu pa je pospeševanje kmetijstva tesno povezano z razvijanjem kmetijskega zadružništva.

V kmetijskem zadružništvu se lahko razvijajo razne zadružne in socialistične oblike, ki pa jih ni mogoče narekovati od zgoraj, ampak morajo nastati na pobudo državljanov, kmetov zadružnikov, raznih podjetij, ustanov itd. Socialistična kmetijska gospodarstva bodo kmetom pomagala, jih učila ter bodo važen činitelj za razvoj naprednega kmetijstva.

Število delovnih zadrug se bo verjetno skrčilo, toda po odstranitvi administrativnega pritiska in strogega izvajanja načela prostovoljnosti bodo te zadruge postale svobodne, zdrave in sposobne življenja.

Odstranitev administrativne kontrole v kmetijstvu ne bo moglo povzročati kakšne škode prizadevanju za socialistično preobrazbo kmetijstva, pač pa bo pospešila te proces in bo važen činitelj za napredek zadrug in kmetijstva.

Pandit D. Nehru: ODKRITJE INDIJE
Poznate revijo „BOREC"?

Založba Rad v Beogradu je v zadnjem času izdala več pomembnih in zanimivih knjih. Med njimi je tudi knjiga, ki jo je pod naslovom: «Odkritje Indije» napisal sedanji predsednik indijske vlade Pandit Nehru. Ta knjiga predstavlja pravo «odkritje Indije», zlasti za nas. V njej namreč podaja avtor pregled celotne zgodovine Indije, z vsemi njenimi posebnostmi, razvoj njenega političnega, kulturnega in verskega življenja, skratka ves njen družbeno-ekonomski in politični razvoj. V času ko igra Indija vedno pomembnejšo vlogo v svetovnem dogajanju, zlasti v Aziji, in ko se med Indijo in Jugoslavijo vzpostavljajo vedno tesnejši stiki, zasluži izdaja Nehrujeve knjige še posebno pozornost.

Naša literatura o Indiji je izredno skromna. Glede na to, da je o Indiji napisanih ogromno del, pa lahko rečemo, da je založba imela srečno roko, ko je izbrala za prevod Nehrujevo delo. Knjigo o Indiji je Nehru napisal prav z namenom, da Indijcem samim, še bolj pa svetu odkrije Indijo in jo pokaže tako kot v resnici je in je bila. Pri tem je Nehru svojo knjigo napisal v nekaj mesecih, od aprila do septembra 1944, ko je v trdnjavi Ahmadnagar prestajal svoj deveti zapor. Prepričan, da bo po končani vojni prišlo do osvoboditve Indije in s tem do velikih političnih sprememb v Aziji, se je lotil naloge, da razloče politično, ekonomsko, kulturno, etnografsko, religiozno in družbeno osnovo svoje domovine in tako ugotovi na kakšnih temeljih in kako bo mogoče graditi Indijo v novih pogojih svobode in neodvisnosti. In prav gotovo predstavlja «Odkritje Indije» odgovor na vsa vprašanja, ki jih je hotel razčistiti Nehru. Napisana v neugodnih okoliščinah zapora predstavlja ta knjiga edinstveno delo o Indiji, edinstveno tako po vsebini kot po obliki.

Pisec knjige je v svojem delu prikazal celokupno problematiko Indije v njenem pettisočletnem zgodovinskem razvoju. V knjigi zaživi preteklost Indije skozi katero se ves čas vleče borba za nacionalno osvoboditev ter kulturni in gospodarski preporod. In zanimivo je, kako skozi več tisočletij Indija ni bila nikoli zasužnjena in kako so se vsi njeni zavojevalci polagoma prilagodili indijskemu kulturnemu in gospodarskemu življenju ter se spojili z indijskim ljudstvom. Toda družbeni razvoj Indije ni napredoval od fevdalne družbene ureditve; fevdalizem je za dolgo dobo zavrl razvoj indijske kulture in gospodarstva. Prav ko se je zdelo, da bo v razvoju nastopila nova faza, ki bo prinesla Indiji napredek, gospodarski in kulturni preporod, so Indiji v 18. stoletju zasedli Angleži. Zdaj se je v zgodovini Indije resnično začela nova faza, toda zaostalosti. Indija je postala gospodarsko in politično odvisna dežela. Angleži so uničili že precej razvito manufakturo, pospešili razpad zadrug na podeželju ter pripomogli k nastanku veleposestev in utrditvi veleposestniškega razreda, na katerega so se začeli opirati pri svoji kolonialni politiki. Obenem so Angleži začeli uvajati kapitalistični sistem proizvodnje, utrjevati stari fevdalni sistem, ter se pri tem posluževal vseh sredstev, da bi deželo obdržali v kolonialni odvisnosti. Razen tega je v Nehrujevi knjigi prikazan razvoj kapitalizma v Indiji, razvoj buržoaznega razreda, formiranje indijske nacije in delo nacionalnega kongresa, ki si je kot izraz nacionalističnega pokreta za glavni cilj postavil buržoazno-demokratično revolucijo in nacionalno osvoboditev Indije. Zanimiva Nehrujeva knjiga nam tolmači še razne posebnosti v življenju Indije, indijsko filozofijo, svašanske velike lakote, verstvo, socialne odnose med prebivalstvom ter zapušča pri vsakem bralcu globok vtis. Pri vsem tem je pisana v preprostem slogu, vsakomur jasnem in umljivem in izredno zanimivo, kar je pri zgodovinskih knjigah navadno redko.

Pri vsem tem je zanimivo Nehrujevo stališče do Sovjetske zveze, ki pa je danes seveda že precej drugačno. Že zato moramo piscu odpustiti njegovo večkrat netočno izražanje. Nehru namreč večkrat govori o velikem napredku, ki ga je Sovjetska zveza dosegla na področju prosvete, pri razvijanju lastnih ustvarjalnih sil in v nacionalnih vprašanjih. To vsekakor bralcev ne bo motilo, ker pri nas že dovolj dobro vemo, kako so Sovjeti napredovali v reševanju teh problemov. Nehru pa je svojo knjigo pisal leta 1944 in to na podlagi podatkov izpred let, saj se je tedaj nahajal v zaporu. In končno, mu v opravičilo služi dejstvo, da je knjiga nastajala v času vojne in da se je Sovjetska zveza tedaj borila proti fašizmu.

Ne glede na to pomanjkljivost pa je knjiga res to, kar od nje pričakujemo po naslovu. Bralcu resnično odkriva Indijo. Odkriva mu neznani svet in ljudstvo, ki se od 15. avgusta 1947, ko je postalo svobodno bori za politično, kulturno in gospodarsko neodvisnost Indije in vseh azijskih narodov.

Zato zasluži knjiga Pandita Nehruja vso pozornost.

***

Že peto leto izhaja v Ljubljani revija «Borec», ki je posebno letos tako po svoji vsebini kot po opremi napravila ogromen korak naprej. Zato zasluži ta revija, ki je ena naših najbolj zanimivih revij, prav gotovo pa naša najlepše opremljena revija, še posebno pozornost.

Revija «Borec», je glasilo Zveze borcev narodnoosvobodilne borbe. Razumljivo je zato, da je revija posvečena pretežno narodnoosvobodilnemu boju, in da ima predvsem namen buditi v naših ljudeh svetle tradicije tega boja. Seveda pa revija nima samo zgodovinskega značaja; preteklosti je posvečen samo del revije. Mnogo prostora posveča revija tudi drugim aktualnim problemom, svetovnim dogodkom, domačemu kulturnemu življenju, tehničnim novostim v svetu, organizacijskim problemom Zveze borcev, novostim knjižnega trga in še drugim pojavom, ki zanimajo najširše kroge naših ljudi. Seveda pa je težišče «Borca» na narodnoosvobodilni borbi. Zdaj ko imamo pred seboj prvi dve številki letošnjega letnika, lahko ugotovimo, da je revija od lani, še več pa od prejšnjih let, veliko napredovala. Prispevki, bodisi, da so to spomini, razprave ali pa literarni sestavki, črtice in novele iz osvobodilnega boja, niso več slabo pisani; članki katerih glavni poudarek bi bil na vsebini. Ne. To so že v vseh pogledih literarno, oblikovno in vsebinsko kvalitetnejši in tehtnejši sestavki, ki jih vsakdo, tudi zahtevnejši bralec, z užitkom, veseljem in zanimanjem prebere. Napete in presunljive zgodbe iz partizanskega življenja, zaporov, pregnanstva in taborišč, bogato zgodovinsko in dokumentarno gradivo iz borb, partizanski humor, to je vsebina tega najvažnejšega dela vsake številke letošnjega letnika «Borca». Poglejmo samo nekaj tovrstnih sestavkov, iz prvih dveh številk, pa lahko vidimo, kako zanimive in tudi danes aktualne prispevke objavija revija v tem svojem delu. Partizanska pest v Ljubljani, Partizanski top, Zgodovinski pohod II. grupe odredov, Pohorski bataljon, S štirinajsto divizijo čez Sotlo, Tehnika Franceta Prešerna na Pohorju, Kako smo tiskali prvo izdajo Kajuhovih pesmi, Spomenik žrtvam na Rabu, Ivan Rob, to je samo nekaj objavljenih člankov. Posebni del revije je posvečen dokumentarnemu gradivu. Pod naslovom «Dokumenti govore», so objavljeni in obdelani dokumenti, v pretežni meri okupatorjevega izvora, ki dovolj zgovorno pričajo o veličini in moči osvobodilne borbe. Seveda lahko prištejemo v to vrsto prispevkov tudi članke, ki pripovedujejo o odporniških gibanjih v tujih deželah, pa tudi poročila o knjigah in filmih s tematiko osvobodilne borbe. Seveda, pozabiti ne smemo tudi na literarne prispevke.

V poglavju «Tehnika in vojaška veda» priobčuje «Borec» zanimive sestavke o novostih iz tehničnega sveta, zlasti s področja vojne tehnike. Menda danes ni skoraj nikogar, ki ga ne bi zanimala najnovejša odkritja na tem področju. Seveda ne smemo pozabiti tudi na Partizanski koledar. Razlog, ki je vodil uredništvo k uvedbi te rubrike je bil predvsem ta, da bodo tu zbrani podatki vsem, ki pišejo spomine iz narodnoosvobodilne borbe, in tistim ki jo proučujejo, v največjo oporo. Na drugi strani pa bodo zbrani podatki temelj bodoče kronike o narodnosvobodilni borbi v Sloveniji, brez katere si ne moremo misliti zgodovine slovenskega osvobodilnega boja.

Omenimo še članke o najaktualnejših problemih iz socialno skrbniške in ekonomske politike ter politične uvodnike, pa smo o vsebini in s tem o kvaliteti revije povedali dovolj. Pri vsem tem pa ne smemo pozabiti na odlično opremo, ki je tako kvalitetna, da pri nas ne najdemo nobene druge publikacije s podobno opremo. Revija je tiskana na belem brezlesnem papirju, na naslovni strani pa so reproducirane umetniške slike s partizansko motiviko v štirih barvah. Prav tako so med tekstom številne reprodukcije umetniških risb.

Nedvomno je revija «Borec» v svojem letošnjem letniku postala ena najbolj zanimivih in kvalitetnih slovenskih revij. Zato jo bo z užitkom vzel v roke vsak, ki bo našel v njej dovolj zanimivega in kvalitetnega branja. Revije zato ni treba še posebej priporočati.

S. R.

V zvezi s prizadevanjem za zdravje in blaginjo britanskih rudarjev, so po letu 1947 v britanskih rudnikih povečali število prh in kopalnic. Danes uživa te udobnosti nad 450 tisoč rudarjev.

Naš tedenski pregled

«Mirovna ofenziva» se razširja in vse bolj razburja duhove. Vprašanje vojne ali miru, popuščanja ali zaostritve mednarodne napetosti je pač tako življenjsko, da zadeva vsakogar prav do dna in da zaradi tega vsak nov moment v mednarodni areni razvnema domišljijo in postavlja tisoče vprašanj.

Dogodki pa se tudi razvijajo dokaj hitro. V zadnjem pregledu smo se ukvarjali s prvimi spravljivimi znaki iz Kremlja in izrazili mnenje, da gre tokrat res za kaj več kot navadno propagandistično ofenzivo, da vse kaže, da si Stalinovi dediči dejansko želijo predaha v hladni vojni. Ta teden smo lahko že zabeležili vrsto konkretnejših dogodkov, ki to domnevo potrjujejo, čeprav je, razumljivo, previdnost še vedno mati modrosti.

Poleg nenadnega sporazuma med doslej po vseh pravilih sprtimi «velikimi» o imenu glavnega tajnika OZN (ki je bil tako zelo nenaden, da je sam izbranec, Šved Hammarskjoeld, padel z oblakov in menil, da bi pomislil na prvoaprilsko potegavščino, ko bi vest prišla le dan kasneje), poleg prav tako nenadnega sovjetskega umika glede načrta resolucije OZN o razorožitvi, poleg dogovora o četvorni konferenci o letalskem prometu v Nemčiji (o kateri upajo mnogi, da utegne biti uvod v resnejše razgovore o širših nemških vprašanjih), in še marsičesa, je prišla tudi iz Pekinga vest, ki zasluži največjo pozornost.

Najprej je prišel kitajsko - korejski predlog o izmenjavi bolnih in ranjenih ujetnikov — stvar, za katero so severni predstavniki pri panmunjomskih pogajanjih doslej imeli gluha ušesa —, nato pa je kitajski ministrski predsednik Cuenlaj v nekem govoru omenil možnost sporazuma o premirju na Koreji s pogoji, ki pomenijo načelen pristanek na prostovoljnost repatriacije vojnih ujetnikov. Spominjamo se še, da so pogajanja v Panmunjomu zastala prav zato, ker so severni vztrajali pri zahtevi brezpogojne repatriacije vseh vojnih ujetnikov, medtem ko so predstavniki poveljstva OZN zahtevali, da bodi repatriacija prostovoljna.

Cuenlajev predlog, naj se ujetniki, ki se nočejo vrniti domov (gre za kitajske in severnokorejske ujetnike), izroče v skrbstvo kakšni nevtralni državi, je bil dan kasneje ponovljen tudi v uradni obliki Organizaciji združenih narodov, obenem pa je prišla tudi ponudba, naj se prihodnji ponedeljek obnovijo pogajanja v Panmunjomu.

Pekinški predlogi nedvomno nakazujejo realno možnost premirja na Koreji. Na zahodu, zlasti pa v ZDA, so zbudili presenečenje in v nekaterih ameriških krogih, zlasti med republikansko azijsko orientirano desnico, pa verjetno tudi malce razočaranja. Vpliv, ki ga utegne imeti ta «azijska desnica», najtesneje povezana s Čangkajškim, Sigmanriji in podobnimi predstavniki azijske reakcije, bo nedvomno pomagal odločati o nadaljnji usodi korejske vojne in položaja na Daljnem vzhodu sploh.

V ameriškem tisku je že opaziti glasove kot na primer, da je Moskva s korejsko vojno hotela uresničiti celo vrsto ciljev v Aziji, in da bi bilo zaradi tega treba tudi zdaj reševanje korejskega vprašanja spraviti v širši okvir. To je, abstraktno povedano, sicer tudi točno — težave pa nastajajo pri presojanju, kaj vse spada v ta širši okvir, in pa seveda, kaj in kako bi bilo treba rešiti na Daljnem vzhodu. Kot pa je stvar postavljena na primer v «New York Herald Tribune», zveni približno tako: če se Moskva ali Peking že umikata, pa naj se umakneta do konca.

Tako seveda ne pridemo daleč. Predvsem ne, če se trmasto enači Moskva s Pekingom pa Koreja z Indokino, Malajo itd. Težko, da bi pri Hearstu ali Scripp - Howardu priznali, da je bil eden izmed glavnih ciljev, ki jih je Moskva hotela doseči — in tudi dosegla — s korejsko vojno, izolacija LR Kitajske, oslabljene po komaj prestani revoluciji, ki pa že po samem razvoju svoje revolucije sili navštric z Moskvo. Širša rešitev v tem smislu — s sprejemom Kitajske v OZN in prenehanjem izolacije — pa bi bila vsekakor ne le priporočljiva, temveč tudi nujno potrebna.

Toda tega doslej še ameriška vlada — niti Trumanova — ni uvidela ali vsaj zaradi opozicije v kongresu ni smela uvideti. Če imamo pred očmi afero z Bohlenovim imenovanjem za veleposlanika v Moskvi — ki sta ga Eisenhower in Dulles sicer končno le izsilila v trdi borbi z Mac Carthyjem in njegovimi zahtevami o uporabi znanstvenega bluffa, kot je «Lie Detector», pa še z ljudmi s šestim čutom — se nam posveti, da spopad s trmastimi, v politiki pa precej zelenimi ameriškimi senatorji res niso mačje solze.

Reševanje korejskega vprašanja zapleta dejstvo, da ni prav nič jasno razvidno in niti ne določeno, kjer se tam neha vpliv ZDA in kje se začenja pristojnost OZN. Amerikanci, ki sicer res nosijo glavno težo spopada, so v hudih skušnjavah, da zaradi tega nekako nadomestijo mednarodno organizacijo in igrajo vlogo glavnega arbitra na Koreji. Osnovno nasprotje je zdaj v tem, da je Cuenlajev predlog namenjen OZN, Amerikanci pa hočejo opraviti pogajanja za vojaško premirje na lastno pest; v ZDA so vsekakor močne tendence, da bi se z vojaškim premirjem prejudicirala tudi politična rešitev vprašanj Daljnega vzhoda. Vsekakor čaka tu Združene narode težka in odgovorna naloga.

Samo ob sebi pa se pojavlja še eno vprašanje: je bila pekinška mirovna pobuda napravljena v sporazumu z Moskvo ali na lastno pest in je Molotov moral ugrizniti v kislo jabolko, ko je Cuenlajeve predloge podprl? Po tem, kar vemo o korejski vojni in o njenem ozadju, smemo soditi, da bi šlo res za pomemben preokret v sovjetski politiki, ko bi se vnaprej strinjala s kitajskimi predlogi — ali pa za zelo, zelo veliko zaskrbljenost in pravzaprav že priznanje nemoči, da Peking brezpogojno veže nase.

Značilna Maocetungova odsotnost na Stalinovem pogrebu, pa način, kako so mu kljub temu v Moskvi kadili (še celo na fotomontaži, ki so jo sfabricirali pri «Pravdi», da bi povzdignili Malenkova, so «trije veliki» po važnosti razvrščeni tako: Stalin, Maocetung, Malenkov — ko je bila slika dejansko posneta med podpisom sovjetsko-kitajske pogodbe, je stal Maocetung res pri Stalinu, Malenkov pa nekje pri strani), daje slutiti, da Peking resno teži po samostojnosti in da je tudi odločen to težnjo uveljaviti. Če se je torej Moskva morala ukloniti kitajski želji — in tako je verjetno bilo, pa naj se je zgodilo pred objavo Cuenlajevih predlogov ali pa po njej — pomeni to v prvi vrsti, da so časi prepotentnih resolucij Kominforma že mimo in da si Kremelj pač noče še drugič opeči prstov.

In spet — razlogi za preorientacijo sovjetske zunanje politike? Pravzaprav bi smeli govoriti tudi o neki preorientaciji v notranji politiki, h kateri bi poleg reorganizacije v državni in partijski upravi, katere daljnosežnost smo prika-

(Nadaljevanje na 6. strani)

NAŠE NEDELJSKO BRANJE

Prežihov Ramunkov Terc

Voranc

Ramunkov Terc je tudi tega leta pomagal očetu na planini. Star je bil šestnajst let in je bil na eno oko slep. Oko je izgubil ko je bil štirinajst let star. Izgubil ga je pri podiranju in ga je neka veja celega iztaknila. Zvečer ga je v rokah prinesel domov, ga položil pred mater in rekel:

«Zdaj sem pa slep na eno oko».

Mati je odgovorila:

«Hvala bogu, pa ne boš sodat».

Od takrat so mu rekli: Terc, to je tepec ali junec, ker ni kazal nobenih bolečin in se je obnašal kakor junec, ki si na paši iztakne oko.

Nekega dne sta se z očetom spet zagnala na planino, ker jima je bila odkazana cela poseka. Bila je vojna in delavcev je hudirjevo manjkalo, zato sta bila Ramunka zelo v časteh. Poseka je bila lepa in obetal se jima je bogat zaslužek, zato sta se lotila dela z velikim veseljem. Delala sta štirinajst dni in sta imela srečo; vreme je bilo ugodno in tudi pred gozdarjem sta imela mir,

ker ga ves čas ni bilo v planino.

Nekega dne sta Ramunka na planini dobila obisk. Na poseko so stopili štirje neznani fantje s puškami na hrbtih. Najprej so ju fantje dolgo gledali, potem pa je eden rekel:

«Kaj pa vidva delata? Ali ne vesta, da je v gozdovih prepovedano sekati les?»

Ramunka sta zijala. To je bila čudna novica. Šele čez nekaj časa je stari Ramunk mogel pobarati:

«Ali ste vi od gozdne uprave na gradu?»

Fantje s puškami so se zasmejali.

«Mi nismo iz gradu».

«Od kod pa ste neki?» je dalje spraševal stari Ramunk.

«Mi smo z gore,» so odgovorili fantje.

Ramunka sta vedela toliko kot prej, namreč ničesar. To je bilo pa že preveč. Stari Ramunk je moral sesti na panj.

Nato je rekel eden izmed štirih fantov:

«Vesta kaj, mi smo partizani in mi smo prepovedali sekati les. Zato smo prišli, da vama to povemo, če še ne vesta.»

Ramunka skoraj nista mogla več zapreti svojih širokih ust. O partizanih je bilo v teh krajih še zelo malo slišati, in niti stari Ramunk, ki ni bil terc, ni vedel, kaj bi s to stvarjo. Ko je nekaj časa tuhtal, se je spomnil pravega in rekel:

«Vi že veste, jaz pa ne vem. Toda kaj bomo pa jedli doma, če nas boste iz lesa pregnali? Ali nam boste vi dali jesti?»

Fantje, ki so se med tem tudi usedli lepo po vrsti, so se nasmehnili in rekli:

«Za zdaj ne kaže drugega, kakor da gresta lepo domov in se ne prikažeta več gor. Mi ne poznamo šale. Za okupatorja ne bosta sekala. Sedaj je vojna.»

Pri zadnjem stavku so vsi štirje fantje tresknili s puškami ob tla.

Staremu Ramunku se je skoraj stožilo. Kar je vojna, že tako ni bilo dobro na svetu, sedaj pa bo še ob ta zaslužek, ki ga dobi pri gozdni upravi. Zato je dejal fantom:

«Kaj pa naj storim sedaj?»

Fantje so odgovorili:

«Pojdi na grad in jim povej, kaj se je zgodilo, in zahtevaj, da ti dajo jesti.»

Ramunka sta pobasala orodje in zapustila planino, spredaj stari, zadaj pa mladi Ramunk. Nato je šel stari Ramunk na gozdno upravo in povedal, kaj se mu je pripetilo. Toda tam se mu je slabo godilo. Neki gospod, ki je sedel tam poleg gozdarja, je vpil nanj kakor obseden:

«Ti si bojazljivec. Kaj ti mar ti banditi! Kdo ti daje kruh, oni ali mi? Nazaj v gozd in delat, drugače te bomo zaprli s celo bando vred. Razumeš?»

«Razumem,» je odgovoril Ramunk in se vrnil domov. Ostal je doma nekaj dni, in ker mu je postalo dolgčas in si je mislil, da so imeli na gozdni upravi prav, se je nekega dne spet spravil v planino. S sinom sta delala ves teden, ne da bi ju bil kdo prišel motit.

Nekega dne pa so se fantje spet pokazali; samo da niso bili več štirje, ampak jih je bilo že šest.

«Ali bi rada izgubila glavi?» so fantje vprašali Ramunka. «Mi se ne šalimo».

Stari Ramunk jim je povedal, kaj je opravil na gradu. Fantje so ga poslušali, potem pa so rekli:

«Sedaj pa gre zares. Če vaju še enkrat dobimo v gozdu, bo to vajina zadnja ura. Poberita jo takoj domov!»

Ramunka sta se hitro poslovila. Potem sta ostala doma. Včasih sta šla delat kam v okolico ali na kako dnino, toda manjkala je planina, ki ju je redila. In nekega dne je izginil slepi Ramunkov Terc.

Sel je v planino, tja, od koder sta morala z očetom pobegniti, in je začel sekati les. Bil je sam v planini. Ostal je tam en dan, dva dni, tri dni, potem pa so se že pokazali tisti fantje z gore: Ko jih je Terc zagledal je že od daleč zavpil:

«Že tri dni vas čakam!»

«Ti si nas čakal! Ali nisi delal?»

«Nisem, čakal sem vas, da bi prišli. Jaz hočem z vami,» je hitel zatrjevati Terc.

Fantje so ostrmeli.

«Z nami hočeš? Toda ti si slep na eno oko.»

«Slep sem, ali imam še obe roki.»

«Zakaj hočeš z nami?»

«Zato, da bom potem jaz čistil planine.»

Ramunkova usta so pokazala dve vrsti slabih zob.

Mladega Ramunka ni bilo več domov. Izginil je v planini, kakor izgine divja zver. Ljudje so začeli nekaj govoriti in starega Ramunka so potem klicali na žandarmerijo, kjer so ga pestili za sinom. Oče tako ni vedel in slutil ničesar, in se je navsezadnje izgovoril:

«Moj sin je terc, pustite me pri miru.»

Potem so ga res pustili pri miru.

Čez dolgo časa, pozimi nekoč, je potrkalo na okno Ramunkove bajte. Stari je šel odpirat. V bajto je stopila črna postava s puško na rami. Ko so prižgali luč, so spoznali mladega Ramunka. Njegovo prvo vprašanje je bilo:

«Ali ste še živi, mati?»

In mati je odgovorila:

«Ali si še živ, moj Terc?»

Sin je prinesel s seboj mesa, ki ga je mati skuhala, da so ga potem pojedli vsi Ramunki. Ko so se najedli, je sin rekel:

«Oče, z menoj pojdite. V gozdu vas potrebujemo.»

Stari Ramunk se je ustrašil, ker je slišal marsikaj. toda mati je takoj rekla:

«Oče, kjer je sin, tja moraš še ti. Ali ga boš pustil samega, ko je pa slep?»

Ramunkovo zdravo oko se je zaiskrilo, votlo oko je spustilo eno solzo. Stari pa je rekel:

«Prav imaš, slepega res ne morem pustiti.»

In se je takoj začel odpravljati. Preden sta odrinila, je mati vprašala:

«Kdaj se bosta pa vrnila?»

Stari Ramunk ni znal kaj odgovoriti, mladi pa je odgovoril:

«Takrat bova prišla nazaj, ko bova smela podnevi priti, ko bo svoboda.»

In mati je dejala:

«Dobro, pa pridita takrat gotovo.»

Potem so se poslovili, nato je Ramunka vzela noč.

Pri partizanih sta oče in sin ostala skupaj. Mladi je imel veliko veljavo, ker je bil dober borec. Kadar so bile hude borbe, je sin zahteval, naj oče ostane zadaj. Toda stari Ramunk tega ni hotel storiti. Rekel je, da mora paziti na sina, ker je slep. Če izgubi še to oko, ki ga ima, je izgubljen. Prebila sta skupaj celo zimo, ki je bila zadnja, kajti bližala se je svoboda. Ramunka sta mnogokrat govorila, da pojdeta kmalu domov pri belem dnevu, kakor je sin takrat obljubil.

In potem se je resnično začel pohod svobode. Partizani so gnali pred seboj okupatorja kakor črede. Ramunka sta bila zmerom prva, ker mladega ni bilo mogoče zadržati. Sinova hrabrost je podžigala tudi starega Ramunka. Tako sta prišla prav blizu doma. Še ena globača ali dve, pa bi se pokazala Ramunkova bajta v bregu.

Nekega jutra je Ramunkova četa obkoljevala skupino esesovcev, ki se še niso marali vdati. Mladi in stari Ramunk, ki sta napadala skupaj, sta pritiskala, kar se je dalo. Prav v trenutku, ko so se Nemci začeli vdajati in so padali zadnji streli, se stari Ramunk ni več dvignil iz trave. Ko je mladi Ramunk videl, da oče ne gre več za njim, se je vrnil na staro mesto in pokleknil k očetu.

« Kaj pa je, oče?» je vprašal sin.

«Ne morem več s teboj. Pojdi sam,» je dejal oče s slabim glasom in se ni ganil.

«Ne grem dalje brez vas, sedaj je že tako vse končano,» je menil mladi Ramunk. Nato je skušal pomagati očetu, ki se je hotel dvigniti. Toda oče je takoj zopet omahnil.

«Mene so dobili,» je nadaljeval oče. «Neumno je, da so me, ko smo že šli domov.»

Lice starega Ramunka je začelo hitro upadati in tudi blesk njegovih oči je začel vidno ugašati.

«Ti boš sam... šel domov...» je začel pretrgano klepetati in se skušal zgrabiti za prsi. Toda niti tega ni mogel, ker mu je roka omahnila brez moči.

Mlademu Ramunku je postalo vroče. Ali so očeta te svinje ubile prav v zadnjem trenutku, ko je bil že na domačem pragu? Ha, to jim bo drago prišlo. Njegov srdit pogled se je obrnil od umirajočega očeta proti fašistom, ki so jih doli v globači zganjali skupaj.

Ustnice starega Ramunka so se pordečile od krvi, potem je zahropel in hitro umrl. Kri, ki je bruhnila iz ust, je pordečila domačo zemljo.

Mladi Ramunk je tedaj kakor zver skočil pokonci in se zagnal proti fašistom, ki so bili v alobači.

«Počakajte, svinje,» je zaklel in začel kar spotoma streljati v skupino. Dva, trije fašisti so se takoj zgrudili, ali njemu je bilo še premalo. Toda takrat je skočil pred njegovo puško sam komandant čete in zavpil:

«Dovolj, Ramunk, sedaj je mir, vdali so se.»

«Očeta so mi ubili, svinje!»

Ramunku je šlo skoraj na jok in težko ga je bilo zadržati, da ni poklal vseh sovražnikov.

Potem so šli partizani na mesto, kjer je ležal oče. Bil je mrtev.

«Sedaj ga bo treba pokopati,» je dejal komandant.

Toda Ramunk se je hitro odločil:

«Ne, pokopali ga bomo doma, ker je tudi padel doma.»

(Nadaljevanje na 5. strani)

OB AKCIJI 228 BREZPOSELNIH MLADINCEV

KONKRETNE ZAHTEVE ZA ZAPOSLITEV TISOČERIH BREZPOSELNIH MLADINCEV

Tržaška velika podjetja se morajo obvezati, da bodo sprejela vajence v sorazmerju z delavci, prepovedati je treba odpuščanje vajencev pred rokom, upokojiti uradnike z dostojno pokojnino

Brezboselnost je eno najvažnejših vprašanj, ki pritiska na naše mesto. Po uradnih podatkih imamo v Trstu okoli 19.000 brezposelnih, kar je v primeri z zaposlenimi nad 21 odst. Delovni odsek za pomoč brezposelnim (SELAD) pa je zaposlil največ do tisoč delavcev.

Po uradnih podatkih od 20. decembra 1952 je bilo brezposelnih 2,256 mladincev in mladink. To število pa niti od daleč ne ustreza dejanskemu stanju, kajti kdor se bavi z vprašanjem brezposelnosti med mladino ve, da imamo na Tržaškem okoli 8.000 brezboselnih mladincev.

Zato ni nič čudnega, da ustvarja slab socialni položaj med mlado tržaško generacijo vsakovrstne nezdrave in nemoralne pojave, ki se često končajo s tragedijo. Kronika je zabeležila že dovolj primerov tihotapstva s tobakom med Trstom in italijansko republiko ter drugih nezakonitih dejanj. To je več kot dovolj, da ljudi na odločilnih mestih že enkrat iztrezni in da se zamislijo nad usodo mlajše generacije in poskrbijo, da se mladini ustvari boljša perspektiva.

Kakor pa tržaški predstavniki oblasti doslej, niso pokazali razumevanja za splošno socialno problematiko, prav tako ga niso pokazali za potrebe tržaške mladine. Razen na eni prejšnjih sej tržaškega občinskega sveta, na kateri so v splošni diskusiji o socialnem skrbstvu razpravljali tudi o brezposelnosti mladine in s tem v zvezi sprejeli brezbarvno nepomembno resolucijo, se niso na nobenem odločilnem mestu resneje lotili problema mladinske brezposelnosti.

Zato je vzkliko prepričanje, da jim v Trstu ne bo nihče pomagal, če si sami ne bodo pomagali. Tako se je skupina 228 brezposelnih mladincev sestala ter poslala tržaškemu županu in občinskemu svetu pismo, ki so ga v prepisu poslali obenem tudi našemu časopisu.

Pismo pravi, da se je skupina brezposelnih mladincev sklenila obrniti na občinski svet, naj prične razpravljati o resnem stanju, v katerem živi brezposelna mladina. Mnogi izmed njih so že po dve leti brez dela, čeprav imajo ženo ter otroke. Ne izplačujejo jim nobene podpore. Stevilni od 14. do 18. leta so brez poklica in niso še nikoli delali. Druge pa so odpustili prav v trenutku, ko bi jim morali priznati naslov poklicnega delavca in jim dati ustrezno plačo. Nadalje zahtevajo v njem od občinskega sveta razpravo o možnostih takojšnje rešitve vprašanja brezposelnosti, ker so že naveličani obljub na raznih uradih, naj začakajo, dokler jim ne preskrbijo zaposlitve.

V svoji resoluciji so šli mladinci dalje in so predlagali ustanovitev stalne komisije na namestitvenem uradu, ki bo nadzorovala in proučila vsak posamezni primer zaposlitve delavcev. Krivično je namreč, da v številnih družinah delajo vsi člani in mnogo zaslužijo, medtem ko družine z enakim ali večjim številom članov sploh nimajo zaslužka. Predvsem pa morajo brezposelni delavci dobiti podporo. Čistilnica Aquila, Tovarna strojev, Standard, Acegat, železarna ILVA, Tržaški arzenal, «Cantiere navale Giuliano» itd. se morajo obvezati, da bodo sprejeli na delo vajence v sorazmerju s številom delavstva. To je potrebno storiti, ker je v teh tovarnah zelo malo ali nič vajencev.

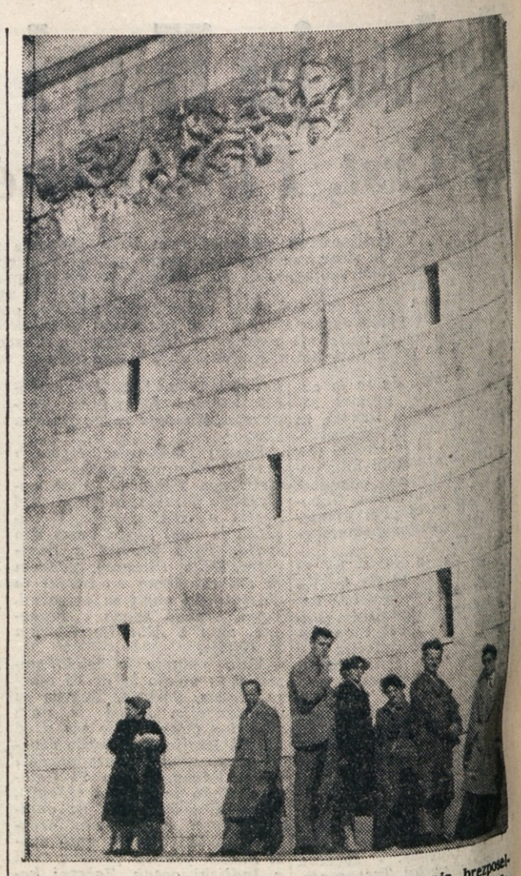
Delodajalcem je treba prepovedati odpuščanje vajencev, dokler se ne izučijo, in jim zvišati prejemke, razen če niso odpusti upravičeni iz disciplinskih razlogov ali zaradi kraje. Zaposlitev brezposelnih mladincev pa bo mogoče doseči tudi z upokojitvijo starejših državnih, občinskih in javnih uradnikov, ki naj se jim prizna primerna pokojnina.

To so glavne misli, ki so jih mladi brezposelni poudarili v svojem pismu na oblasti.

Sedaj je vrsta na tržaškem občinskem svetu in vrsti drugih ustanov, da proučijo zahteve mladih ljudi, ki so sami iz stvarnih potreb prišli do zaključka, da ni druge rešitve kot v samopomoči.

Kajti več kot dovolj je diskriminacije na račun delovnega tržaškega ljudstva in še posebej na račun mladine, da bi moralo tako stanje še dalje trajati.

G. V.

Pred tržaško univerzo. Tudi med študenti razsaja brezposelnost. Bodo dobili delo ti mladi ljudje, ki se zaenkrat zadovoljno grejejo na spomladanskem soncu?

GORIŠKI DIJAŠKI ALMANAH

„MLADI VZORI“

V Gorici rase nov rod slovenskega izobraženstva

Ocenjevanje dijaških publikacij, zlasti pa še za nas v zamejstvu, kjer je bila kontinuiteta slovenske šole in slovenskega kulturnega izživljanja sploh za dobrih dvajset let nasilno pretrgano, je vselej nehvaležna stvar. Gre namreč za vprašanje kriterija, pa čeprav le v srednješolskem merilu; misel se namreč nehote ustavi ob tem, kar je slovenska gimnazija najboljšega dala na literarnem področju, recimo ob vajevcih in zadružanih. Tu seveda naše sedanje dijaške publikacije, ne le goriška, ki jo imamo pred seboj, primerjave ne vzdržijo.

Vendar bi bila taka primerjava nepravilna. Današnji mladini so se razgledi neverjetno razširili in energije, ki jih ne izčrpa šola, se lahko in se tudi izživljajo na mnogo širšem področju kot nekoč; tudi splošna smer, ki jo daje šola, še bolj pa tista, ki jo narekuje življenje, je doživela spremembe. Časi, ko so študenti čakali pred tiskarno, da izide zadnja številka Ljubljanskega Zvona z novo Aškerčevo pesmijo, so že zgodovina. Končno je tudi povprečna starost današnjih maturantov nižja kot nekoč — in to se v teh letih zelo pozna. In še nekaj: tudi vajevci in zadružani se niso pojavljali vsako leto.

Marsikdo bo tu postavil vprašanje: ali so po vsem tem dijaške publikacije sploh potrebne? Vprašanje na prvi pogled res ni kar tako, čeprav pravi odgovor nanj ni težak: če hočejo dijaki kar koli izdajati, naj izdajajo. Se prav poseben pomen pa imajo takšne publikacije tu pri nas in v Italiji, saj izpričuje kulturno prizadevanje mladih sil ljudstva, ki je bilo že obsojeno na smrt.

Za kvaliteto tega prizadevanja pa je važno, če ne že odločilno, predvsem dvoje: prvič posebni položaj in zgodovina zamejskih Slovencev, drugič pa vpliv šole. Nočemo delati nikomur krivice, toda pri prebiranju «Mladih vzorov» se zdi, da je vpliv precej tog in usmerjen v konvencionalnost. Nad to se je povzpel pravzaprav samo avtor trinajstih pesmi — najboljšega, kar je v almanahu — ki se podpisuje Ahasver in ki ga pesem, že objevljena v literarni reviji, izdaja za Slavka Rebca. Nanj se najbrž nanaša tudi omemba v predgovoru, da «pri almanahu gostujejo tudi nekdanji dijaki, ki že delujejo kot književniki pri priznanih revijah».

Sicer je na splošno pesniški del almanaha nekoliko boljši od esejističnih poskusov in precej boljši od tega, kar naj bi spadalo pod poglavje «proza», se pa ne povzpne nad raven šolskih nalog in tudi to vedno ne najboljših.

V esejističnem delu je bolj kot obravnavanje zanimiva izbira tem; ta pa v mnogočem očituje profesorsko roko. Goriški dijaški almanah si je kajpada težko zamisliti brez Gregorčiča — toda namesto poskusa nekega celotnega orisa pesnikovega življenja in dela (ki seveda ne more biti kaj več kot kompilacija iz nekaj literarno zgodovinskih tekstov) bi si želeli osvetlitev te ali one podrobnosti. V Gorici, ki je še polna spominov na Gregorčiča, kaj takega ni težko. Potrebna pa je pobuda in to bi morala biti naloga šole. Nekaj tem je bolj posrečenih: recimo o Mozartu ali o «Blaženetu in Nežici», ko osvetljuje splošno manj znan kos kulturne zogodovine(v tem sestavku pa bi želeli manj togo razdelitev snovi — in še nekaj: Kazenice ni na Pohorju, pač pa Vuzenica).

Ahasverja smo že omenili. Izmed ostalih pesmi objavljamo «Berača», ki bi sicer s spremembo dveh ali treh naivnih verzov precej pridobil.

Ne zdi se nam pa prav, da je v «Mladih vzorih» čutiti veliko pomanjkanje neposrednih, življenjskih tem, ki so mladini nedvomno bližje in pri katerih je, prav zaradi njihove neposrednosti, korak čez oslovski most od šolske naloge do nečesa lastnega, osebnejšega, najlažji. Najbrž se ne motimo, če tudi to pripišemo na rovaš šoli, ki v goriških razmerah morda tudi ne more biti bolj življenjska, saj vsi vemo, kaj vse jo tiši.

Jezik v almanahu je dovolj dober, čeprav se tu in tam nekoliko zatika. Oprema — «Mladi vzori» izhajajo prvič v tisku, po treh litografiranih letnikih — je skrbna, čeprav morda malce starinska (pač vpliv provincijske tiskarne). Pohvaliti je treba vse, ki so pri njem sodelovali, predvsem pa dijake, ki so s svojimi prispevki napolnili skoraj 70 strani in izpričali, da raste v Gorici nov rod slovenskega izobraženstva.

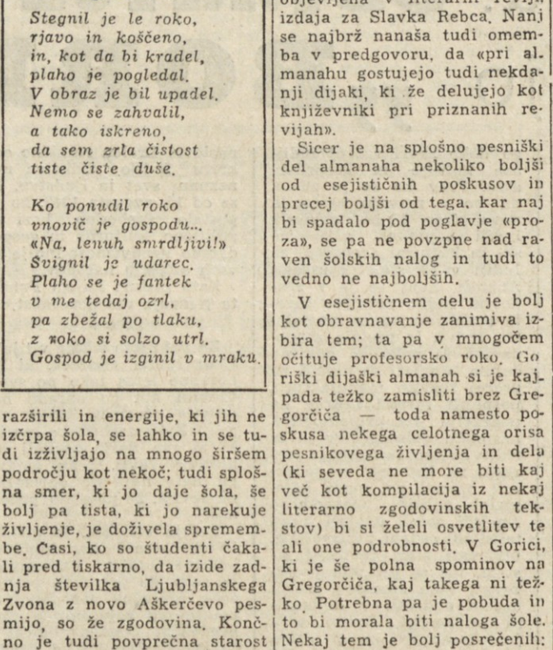
Goriškim dijakom naše najboljše želje. Morda bo med njimi še kdo, ki bo iz teh skromnih začetkov stopil v slovensko literaturo.

R. C.

Berač

Stegnil je le roko,
rjavo in koščeno,
in, kot da bi kradel,
plaho je pogledal.
V obraz je bil upadel.
Nemo se zahvalil,
a tako iskreno,
da sem zrla čistost
tiste čiste duše.

Ko ponudil roko
vnovič je gospodu...
«Na, lenuh smrdljivi!»
Svignil je udarec.
Plaho se je fantek
v me tedaj ozrl,
pa zbežal po tlaku,
z roko si solzo utrl.
Gospod je izginil v mraku.

Na vinograd se ne sme pozabiti že spomladi, če hočemo uživati bogat pridelek

NE PRIDIGA-POZIV NA DISKUSIJO

Nekaj misli o čitanju, knjigi, šoli in današnji mladini

Objavljamo spodnji članek z upanjem, da bo vzbudil živahno diskusijo, saj so mnoge trditve v članku žal le preveč resnične in zapečejo vsakega mladinca. Vendar je premalo ugotoviti stanje. Vprašati se moramo: «Kako spremeniti položaj?» To vprašanje čaka na odgovor!

Naša mladina ne čita. To preprosto ugotavljanje dejstva je že samo po sebi dovolj težko. Še težje postane, če se nad njim zamislimo. Mahoma nam se odkrije vse tisto površno dojemanje, da celo neka notranja plehkost, ki je bistveni odraz tega, da mladina ne čita, se ne zamika, ali se pa vse premalo zamika v svet besede umetnosti.

Vzrokov je več in v medsebojnem odnosu so vsi drug drugemu podrejeni. Ko razglabljamo o njih in primerjamo obdobje današnje mladine z minulimi obdobji v začetku tega stoletja in konec preteklega, se nam skoraj vedno zgodi, da smo današnji mladini v nekem smislu krivični. Ne upoštevamo dovolj dobe, v kateri dorašča, ne vseh mnogoterih razlik, ki ostro ločijo zadnja desetletja našega stoletja od prvih desetletij ali pa celo od druge polovice preteklega stoletja. V tem je jedro stvari.

Devetnajsto stoletje je v celoti doba velikega razmaha umetnosti, iskanja poti k človeku in zaznavanja vseh vzgibov njegove duševnosti. V ospredju je človek s svojimi notranjimi problemi. Naj jih umetnik upodablja v besedi, zvoku ali barvi, povsod je čutiti ubranost mirno prelivajočih se tonov brez ostrejših sprememb. Življenje valovi kot reka, ki si je že zdavnaj izdolbla strugo. In v takem življenju vse kliče po poglabljanju v notranji svet, po čim intenzivnejšem doživljanju in umevanju njegove raznolikosti in lepote.

Zlasti v zadnjih desetletjih sedanjega stoletja pa se je ta mirnost popolnoma razbila ob silnem vzponu tehnike, ob živčni razvnanosti, kot posledici obeh vojn, ob revolucionarnih topovih, ki so zajeli svet. Vse to je po logični nujnosti odtegnilo človeka od njegove notranje duševne problematike. Njegovo zanimanje se je usmerilo na dogodke, ki so vreli okoli njega in od vseh strani vdirali v njegovo zavest. In ne samo na zunaj, ob tolikih pridobitvah moderne tehnike in družbenih spremembah se je tudi nekje globlje v človeku marsikaj spremenilo. Kot zunanji izraz teh sprememb je tudi odnos do življenja samega in nekako podcenjevanje večnostnih vrednot besedne umetnosti.

Mladina zanjo ne najde časa. Predolgovezne se ji zde debele povestne knjige, preobširno razpravljajo vsako reč. Ni važno, kako so dogodki opisani, vsaj tako se zdi, temveč to, da je zgodba nasičena z njimi in da so po možnosti čimbolj senzacionalni. Nekako iz tega vzroka sega tudi posvetovno priznanih književnih delih, le če se ji ta nudijo v strnjeni obliki, kot jo prinaša ameriški mesečnik «Selezione». Toda že to je mnogo, ker še veliko večje je število mladine, ki tudi take oblike ne prenese. Vse to je zanjo tuj svet, ki nima nič skupnega s svetom in tempom, v katerem ona živi. Mnogo bližji so ji zato najrazličnejši tedenski žurnali, s kratkimi senzacionalnimi zgodbami ali pa tako imenovani «romanzi gialli», ki držijo živce nekaj ur v stalni napetosti. To dvoje je najljubše čtivo sodobne mladine.

Slednje pa nam nekako zavrača prvotno ugotovitev, da mladina ne čita. Mladina čita, toda kaj? Stvari, ki jih bere, so že, če že ne kvarne, pa tako mimobežne, brez vsake prave notranje vrednosti, da ne morejo plemenititi njenega duha, da ji ne morejo dati niti del tega, kar daje človeku dobra knjiga. In tu se mimo naglega razvoja tehnike in mimo vseh časovnih in življenjskih sprememb le poraja vprašanje: kaj bo z mladino, če ji ne bo znala osvajati zakladov duševnega bogastva?

Naša srednja šola se je temeljito lotila zdravljenja teh zevajoče rane. Dijaški list ali terarne vaje prav gotovo na vzbujajo ljubezni do knjige pri mladini, ki se v mno udeležuje, temveč bolj manj pri srednješolski ni sploh. Mnogo pa je visno od profesorja slovega jezika, ali podaja ta predmet suhoparno slovnico ali ga ume obogatiti s zanimanjem, s širino znanja in vzbuditi slično manje tudi pri dijakih.

Toda prenesimo sedaj svoje misli k tistemu pretežnemu številu mladine, ki svoj srednješolski študij razmeroma zgodaj zaključi, ali pa nima pride do njega. Med to mladino so najrazličnejši vajenci in vajenke, ki obiskujejo italijanske večerne šole in pa nekaj kmečka mladina. V vrsti naših kov, da mladina ne čuti knjigi, se tu občutno sega po njeni starši niso imeli slovenskih šol. Cesar oče in mati nimata, pa tudi otrokom dati ne moreta. To je briga resnica, ki se je marsikdo od nas zaveda in zato polaga toliko več upov na šolo. Zato je tudi naloga naših osnovnošolskih učiteljev v tem smislu dvojna. Prevzeti morajo nase tudi delo, ki jo sicer opravijo starši ob prebiranju, pa bodisi samo koledarja in pobavno poučnih knjig.

Naš učitelj mora iskati pričina, da privzgaja otroku od prvega razreda dalje ljubzen do knjige. Če se mu to posreči, potem je tudi ni strah, ki bi mladostnika odtegnil od branja, to tudi v dalj dobi tehnike in možnosti različnejšega razvedrila. Ševno bogastvo, nakopičeno knjigah, našim otrokom ne ši mladini ne sme ostati to. Pomagati ji moramo, najde ključ do njega. Kako to pa je že drugo vprašanje.

MARA SAMSA

Tri znamke posvečene OZN

Krava, ki se smehlja, Obrenovići in Karadjordjevići z mrtvaško glavo

Marsikdo, ki je te dni prejel pošto iz Jugoslavije in opazil nove znamke, si je mislil, da bi izdelek bil lahko boljši. Zaradi tega bo prav, ako naše čitatelje seznanimo z novo izdajo treh vrednot, ki so posvečene ONU (Organizacija združenih narodov).

Znamke bi morale v prometu že meseca decembra 1952 in prvotni namen je bil, da bi se tiskale v Sviici, vendar pa, ker so se poskusi doma obnesli in to posebno pri tiskarni «Ljudske pravice» v Ljubljani, je bil tisk poverjen tej tiskarni.

Vse tri vrednote nosijo simbol ONU. Osnutke sta pa izdelala umetnika Maksim Sedej in Riko Debenjak iz Ljubljane, ki sta v resnici izdelala mojstrovino.

Vrednota za 15 din predstavlja del freske Kristusovega rojstva iz samostana Sopočani (l. 1250). Druga vrednota za 30 din je del freske iz Nereza pri Skoplju.. Delo je neznanega umetnika v cerkvi sv. Panteleona iz leta 1164. To je detajl Jožefa, ki prinaša v dar dva goloba. Isti del freske poznamo iz naslovne strani ilustrirane revije Jugoslavija iz leta 1951. Vrednota za 50 din (dekle z anforo) je tudi detajl freske. Freska se nahaja v cerkvi sv. Dimitrija v Peči pri Prištini in je nastala v 14. stoletju.

S tem bo nekaterim našim čitateljem jasno, da navidezni slab tisk ni krivda tiskarne ali umetnika, pač pa izvira od tega, da izhaja izvirnik slik iz starodavnih fresk.

Naše filateliste pa bo zanimalo, da je bila vrednota za 15 din tiskana v nakladi 450 tisoč; 30 din v nakladi 450.000 in 50 din v nakladi 150.000 Zobčanje 11 in pol.

S. M.

Cehi in Hitler. Leta 1937 je Nemčija izdala ob priliki 48. rojstnega dne Adolfa Hitlerja blok štirih znamk z njegovo sliko. Pod temi znamkami je stalo: «Wer ein Volk retten will, kann nur heroisch denken.» (Kdor hoče rešiti narod, more samo herojsko misliti). Ta izrek je bil vzet iz Hitlerjeve knjige «Mein Kampf», ki je bila v Češkoslovaški prepovedana. Češki filatelisti so tudi te znamke brez hudomušnosti uvrstile v svoje albume, toda češka policija je bila drugega mnenja in je vse dosegljive bloke pri filatelističnih trgovcih zaplenila z navedbo, da je tudi vsak najmanjši izvleček iz prepovedane knjige prepovedan.

Ob začetku druge svetovne *vojne* je Hitler zasedel Češko-slovaško in ustanovil Češkomoravski protektorat, ki je izdajal tudi lastne znamke. Leta 1940 bi bila morala priti v promet znamka za 50 heleru, na kateri je bil prikazan neki slavni grad v okolici Prage. Nemški policiji pa ni ušlo, da predstavlja ta znamka politično zamisel zasužnjenih Čehov. Če se je namreč znamka natančno motrila, se je opazila v nekem oblaku oblika Češkoslovaške, v risbi hribov in gozdov pa profil znanih čeških narodnjakov: Masaryka, Beneša in Kramarja.

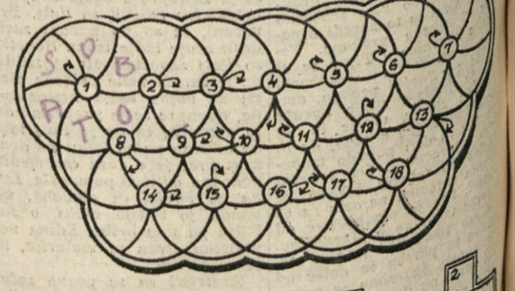
Krava, ki se smehlja. Po prvi svetovni vojni so razne poštne uprave dovolile izdati tako imenovane znamke, da na tak način zvišajo svoje dobičke. Redni frankovni znamki je bil dodan privesek, na katerem so razne trgovske družbe hvalile svoje izdelke in blago. Leta 1920, ob 500-letnici osvoboditve mesta Orleans po Devici Orleanski, je bila izdana njej na čast znamka, ki jo predstavlja na bojnem konju. Obenem pa je francoska poštna uprava dovolila tvrdki Camenbert, ki se je bavila z izdelavo sira, reklamni privesek poleg znamke Device Orleanske. Ravno tedaj je tvrdka izdelovala neke vrste sira, ki je prišel v promet pod imenom «Vache qui rit». Lahko si predstavljamo začudenje, ogorčenje ali veselo razpoloženje občinstva, ko je zagledalo te znamke, na katerih je zraven bojevite Device Orleanske stalo napisano «Krava, ki se smehlja!»

Obrenovići in Karadjordjevići. Leta 1904 je izšla v Srbiji serija osmih podolgovatih jubilejnih znamk ob stoletnici Karadjordjevićevega upora. Na petih znamkah sta profila Karadjordja in Petra I. Če znamko obrnemo narobe in nekaj časa pazljivo motrimo obrise obeh profilov, se nam prikažejo razne črte, ki lahko predstavljajo mrtvaško glavo.

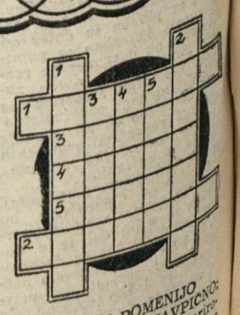
Nekateri hočejo videti v tem namig na Aleksandra I. Obrenovića in kraljico Drago, katero so Karadjordjevićevićevi zarotniki ubili leto prej, 29. maja 1903.

POVEZANI KROGI

Besede se začenjajo v poljih s puščico in se nadaljujejo v njeni smeri okrog vsake številke.

BESEDE POMENIJO: 1. dan v tednu; 2. vrsta ptičev; 3. rezerva hrane; 4. srednjeveški plemiči v vladarjevi službi; 5. otok severno od Sicilije; 6. zelena prevleka na bakru; 7. hoditi brez cilja, begati; 8. ime francoskega pisatelja Francea; 9. moderno prevozno sredstvo; 10. plazovi; 11. strup, kužilo (množ.); 12. znamenit turški rt severno od Cipra; 13. trd kamen; 14. mesto v Albaniji; 15. iz enega dela; 16. tujka za sodavico (množ.); 17 misliti o kom, da je kriv; 18. laški kostanj.

BESEDE POMENIJO VODORAVNO IN NAVPIČNO: 1. študijski tečaj; 2. prebivalec, naturen; 3. izdelovalec pohištva; 4. mesto v STO; 5. močna deževna ploha.

Glas naših vasi

IZ GORIŠKE

MIMO SOVODENJSKIH POLJ

v prijazno vasico Rupo

Suho pomladno vreme in naj- zajtivi veter sta nas spremljala na potu iz Gorice proti vasem sovodenjske občine. Občina Sovodnje, katere ime označuje vas ob Soči in Vipavi je precej obširna občina, v katero spadajo vasi Rubije, Gabrje, Peč, Rupa in Vrh sv. Mihaela, ki je najbolj oddaljena od vseh. V Sovodnjah se nismo ustavljali, mudilo se nam je naprej v manjše vasice, toda sklenili smo jih obiskati v čim bližnji bodočnosti. Mimogrede nas je opozorila nase suha zemlja na štanderških in sovodenjskih njivah, ki potrebujejo dežja in so za- pridelki, predvsem pa zgod- zelenjava, s katero se v glavnem preživljajo naši kmet delno uničena, kljub veliki skrbi in stalnemu namakanju vsaj.

Pod velikega mosta na Vi- smo zavili na ozko pot Peči, tu smo srečali sku- delavcev, ki so popravlja- majhen greben na cesti. Že daleč smo zagledali, malo stico, katere samo ime Peč ve, da se pravzaprav naha- na veliki skali, ki na tem koncu Sovodenjske doline kaj redno moli iz nje. Do njenega vrha na katerem se dviga majhna starodavna cerkvica, ki nam nudi posebno zanimivo sliko in privlači številne ljubitelje prirode in fotografskih trenutkov, nas je vodila cesta navkreber. Upehani smo ugotovili, da ji naziv resnično pristaja, saj je kamna bilo vse- povsod dovolj, ceste pa dokaj slabe in neurejene; človek kar ne more verjeti, da je v bli- zini mesta vasica brez urejenega središča, ki vsaki vasi daje posebno sliko in privlačnost, katere glede samega potovanja vasi, drugače prav go- tovo ne manjka. Hoteli smo se ustaviti pri znanem občanu dr. Bobiču, velikem ljubitelju in gojitelju čebelic, katerega pa žal nismo našli doma. Ogledali smo si le njegove vzorne čebelnjake, njihove stanovalke so bile v pravem razmahu, ene so odletavale, druge pa prinašale sladko blago v čebelnjak s cvetočega sadnega drevja. Peč nas je presenetila in radovednost nas je gnala kaj kmalu zopet v širen objem.

Rupa, lepa slovenska vas ob glavni cesti Gorica-Trst in ob desnem bregu Vipave, je danes postala skrajna obmejna vasica, ki jo vse naokoli veže nova državna meja. Pred začrtanjem nove meje, je bila del mirnske občine in so njeni prebivalci bili zelo navezani na sosednjo vas Miren, v katero odhajajo danes le kot dvolastniki, teh je namreč zelo veliko v Rupi. Skoraj vsak kmet ima njive blizu Mirna, gozdove v Stari gori ali pa pod Mirenskim hribom, ter senožeti ob Vipavi. Od začetka je bilo Rupencem težavno z novo mejo, predvsem zaradi reke Vipave, do katere niso imeli dostopa. Rupa namreč nima vodovoda in je njena potreba po njej, tudi glede na to, da je predvsem poljedelski kraj, zelo velika. Jugoslovanske oblasti so razumele njene potrebe in dopuščena je bila uporaba steze, ki vodi do Vipave, v kateri Rupenci napajajo živino in Rupenke izpirajo perilo. V sami vasi, ki šteje približno 280 prebivalcev sta namreč samo dva vodnjaka, toda črpalki obeh sta tako slabi, da sta nujno potrebni popravila. Pred kratkim se je zgodilo, da je ena odpovedala in je bila cela vas navezana samo na en vodnjak ter so bili vsi v strahu kaj storiti, če odpove še druga. Za Rupence je glavna cesta tista, ki pelje v Gorico in je asfaltirana, toda vaška cesta je v precej slabem stanju, vendar bo v najkrajšem času popravljena, kakor je bilo sklenjeno na sovodenjskem občinskem svetu. V njem imajo Rupenci dva občinska svetovalca, ki imata precej skrbi s svojimi občani. Predvsem je bilo kritike in morda nerazumevanja glede razdelitve denarja za škodo, povzročeno po toči, ter odmerjanju davkov, vendar si možaka prizadevata pomagati čim bolj rodni vasi.

Rupa, je tudi župnija zase, čeprav ima manj prebivalcev kot Peč, njen župnik mašuje tedensko tudi na Peči, kjer imajo cerkvico, toda brez župnije. Tudi šola služi za obe vasi. To je lepa stavba ob glavni cesti, poleg katere je opaziti majhno igrišče za odbojko, ki najbrž služi otrokom v razvedrilo. Pri materah je bilo slišati, da se otroci v 4. in 5. razredu ne poučujejo dovolj in bi bilo želeti, da se prav v teh zadnjih razredih iz katerih stopa večina otrok naravnost k delu na kmetiji poučuje čim več in po možnosti s praktičnimi navodili za bodoče življenje.

Vas je predvsem kmetska, ljudje se pečajo večidel s poljedelstvom, toda skoraj vsi so manjši in srednji kmetje, k večjim prištevajo le dva. Živine je precej, toda le krav, vole in konje imajo samo pri treh hišah. Toda med seboj si pomagajo, kot je v lepi navadi v vseh slovenskih vaseh! V vasi sta dve trgovini in gostilna, ki namerava odpreti poleti plesišče na prostem, kar bi v lepo vas privabilo precej izletnikov, saj je gostilna na prometni točki in njena okolica zelo vabljiva, predvsem zaradi tega, ker se je mogoče kopati v Vipavi, ki teče tam v bližini.

Letos je smrtna kosa pobrala dve znani ženi s Peči, mamo Černičevo in mamo Grilovo, ki je prišla iz daljnega Milana, da se končno spočije v domači zemlji.

Precej hudo je bila zadnje čase bolna mama dr. Bobiča, ki je dosegla že lepo starost 92 let, vendar jo bo, kot pravijo Rupenci, tudi to pot pri življenju obdržala njena žilavost, kar ji želimo tudi mi.

PREŽIHOV VORANC

Ramunkov Terc

(Nadaljevanje s 3. strani)

Komandant je dal Ramunku dva partizana, ki sta napravila nosila, da so očeta lahko nesli.

«Dve uri, pa smo doma,» je rekel sin.

Prav na dan, ko so iz vseh gozdov vdirali na plan partizani in ko so jih že povsod pozdravljale zastave, so nosili starega Ramunka proti domu. Ko se je dom že videl, je sin ustavil nosača v gozdu pod bajto in dejal:

«Počakajta tukaj, jaz moram prej domov.»

Mati je bila sama doma, ko je vstopil mladi Ramunk.

«Ali si prišel?» je rekla kratko in mu dala roko.

«Prišel sem,» je odgovoril sin s trepetajočim glasom. Rad bi govoril še naprej, toda bil je preslab.

«Sam...» Materin glas je bil tak, ko bi že vedela, kaj se je zgodilo.

«Sam... Ali boste hudi name?»

«Kaj bom huda nate, ali si ga ti ubil?»

«Jaz sem vam obljubil, da prideva oba...»

Sin je materi povedal, kako je bilo, potem pa je dejal:

«Tu doli je, pod bregom. Ali ga lahko prinesemo domov?»

Tedaj je mati vstala in rekla:

«Jaz grem s teboj.»

Mati in sin sta se odpravila po očeta, ki sta ga partizana čez nekaj časa prinesla v bajto.

Mati in sin sta sedla poleg mrliča in dolgo molčala. Mati je prva spregovorila:

«Da si le ti tukaj, moj Terc, pa se ne bojim.»

Sin se je dvignil, se oddahnil in ji stisnil roko.

Njune oči so se svetile od solz in moči.

S TRŽAŠKEGA

Premalo snage na čistah v Bazovici

Kako so zanemarjene in v slabem stanju so naše vaške poti v notranjosti, smo že pisali, zdaj pa naj omenimo tudi ostale poti in ceste po vasi. V Bazovico prihaja enkrat na teden cestni pometač, in sicer v nedeljah, ter v nekaj urah pomete in očisti del glavne ceste po vasi in vaške poti. Mož je sicer marljiv, toda v tako kratkem času, in to samo enkrat na teden, ne more napraviti bogve kaj. Zaradi tega bi bilo potrebno, da bi pometač prišel v vas vsaj dvakrat ali trikrat tedensko in za več ur, da bi bilo v vasi bolj snažno kot do sedaj.

Pokvarjeno napajališče za živino v Gropadi

Izrednih novic pri nas ni; sušo občutimo tudi v naši vasi, kakor drugod in si želimo dežja. Pred dnevi se je pokvarilo napajališče za živino nad vasjo in je suho. Tudi v kalu ni skoraj več vode, zato imamo velike težave za napajanje živine in bi morala tržaška občina čimprej popraviti napajališče. Stroškov ne bi bilo mnogo, ker bi zadostovalo le nekaj vreč cementa.

PREGLED PANJEV pred pomladno pašo

Važno je dvoje: da imajo panji dovolj medu in da imajo zalego

Z aprilom se začne že živahnejše življenje v panjih. Čebelar bo, če ni že tega storil, skrbno očisti panje in postrga dno, predvsem pa jih mora natančno pregledati in ugotoviti zlasti dvoje: ali imajo panji dovolj medu in drugič, če imajo zalego.

Pri tem pregledovanju ni treba razdirati gnezda in jemati vseh satnikov ven; dovolj je, da vzamemo le strani satnike, da se prepričamo, če je v panju dovolj medu. Zelo važno je, da se čebelar prepriča, ali je v panju matica, če je ni, tudi zalege ne bo in čebelna družina se bo dan za dnem krčila.

Da je matica v panju spočasno po tem da nosijo čebele obnožino v panj, čeravno ni vedno nezmotljivo znamenje. Če čebele tekajo nemirno na brani sem ter tja, če razburjeno šumijo, zlasti če se dolgo ne umirijo in nekako jasno, ko jih razdražimo z dimom ali drugače, je to znamenje, da nimajo matice. Gotovost o matici dobi čebelar, če najde v satnikih zalego. Ako je to ugotovil, mu ni treba dalje iskati matice. Vse pregledovanje naj se vrši kolikor mogoče hitro, da se prepreči ropanje. Slednjič naj si čebelar zapiše uspeh pregledovanja, da si prihrani pozneje nepotrebno delo.

Če imajo čebele dovolj pokritega medu iz prejšnje dobe je zelo priporočljivo med v satnikih odpreti (odkriti) z nožem ali vilicami; to spodbuja čebele ravno tako, kakor če bi jih krmili.

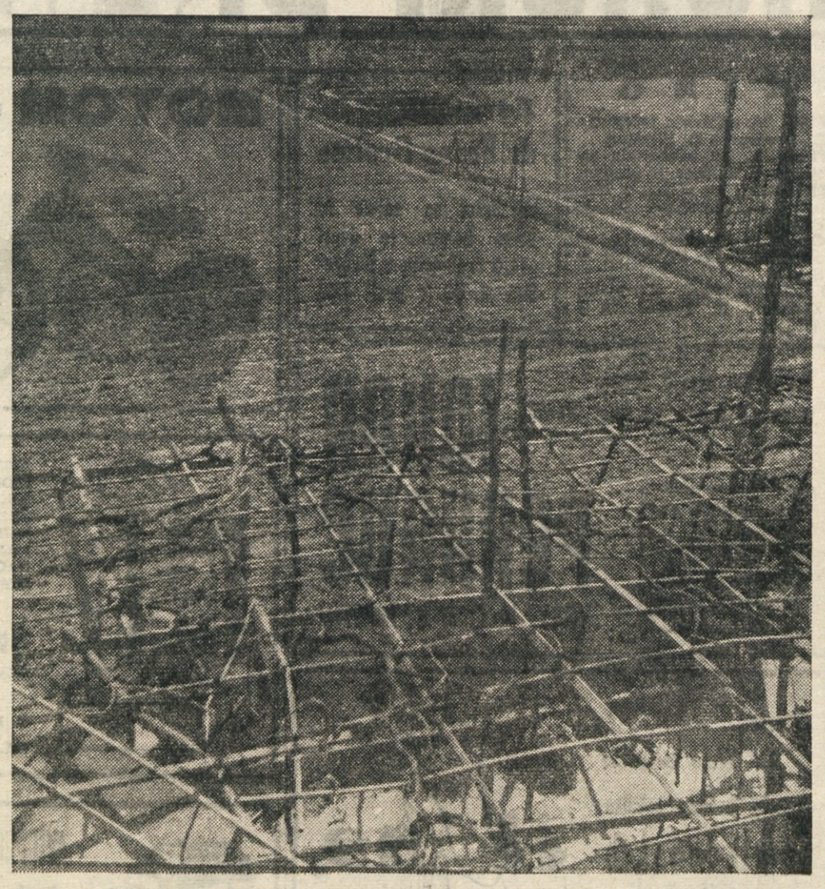
Če smo pri pregledovanju naleteli na kako trotovko in na samo trotovo zalego, opustimo v tej dobi vsak poizkus, da bi rešili ta trotov panj, posebno zato ker v tej dobi ni matic na razpolago in tudi zato, ker nas izkušnja uči, da tak panj nerad sprejme matico. Najbolje je, da vzamemo sat za satom, poškropimo čebele z medeno vodo ter jih otresemo iz satnikov. Panj sam odstranimo, ometene čebele se tedaj navadno razgube po drugih panjih.

Ako naletimo na slabiče, jih je treba združiti. To storimo tako: obema panjema damo dan poprej enak duh, n. pr. s kafro ali meliso. Potem odvzamemo obe matici, boljšo matico, to je tisto, ki ima več zalege, spravimo v matično kletko, ki naj bo zamašena z voskom tako, da čebele lahko oprostijo matico same. Iz obeh panjev se združijo satniki v zalego, druge čebele se vse ometejo v dotični panj, drugo matico z nekaterimi čebelami pa spravimo za rezervo.

Zelo važno je tudi, da se medišče v tem mesecu razširi, če je bilo zoženo. Dodaja naj se tudi v vališče vmesne stene, zlasti ko se je pričela obilna paša. Proti koncu aprila bo treba v naših krajih prevešati, to je odpreti bo treba čebelam medišče. Ko zasedejo vse gazi v panju čebele in postaja pred vratci v vališču vse črno čebel, je čas, da jih prevesimo. Glede prevešanja so med čebelarji v rabi razni načini. Nekateri odpro le medišče in postavijo prazne satnike vanj, ne da bi prevesli kakšno vališče v medišče. Vendar je bolje, če odvzamemo iz vališča vse satnike z zaprto zalego in jih prevesimo v sredo medišča. Satnike s svežo zalego pa ne pustimo v vališču in jih združimo ter ostali prostor napolnimo s praznimi, če mogoče izdelanimi satniki.

Na ta način dosežemo dvoje; razširi se gnezdo za novo zalego v vališču in v medišču postaja vsak dan več prostora za med ko izleze pokrita zalega.

Pri „mandrjarjih"

Kakor za vse kmete, se je tudi za naše «mandrjarje» - vrtnarje v okolici mesta začelo pomladno delo. Za vrtnarje pomlad ni tako lepa kakor za meščane, ki se ob nedeljah sprehajajo po zelenih travnikih, ki so letos žal vsi ožgani od suše. Naši vrtnarji imajo trdo življenje skozi vse leto, posebno pa v tem času, ko morajo prekopavati zemljo po dolgi zimi. V tem mesecu morajo naši vrtnarji saditi solato, radič, špinačo, krompir, grah in spraviti melancane v tople gredice, da jih lahko drugi mesec, ko je vreme bolj toplo, presadijo. Močno jih je prizadela suša, zaradi česar izgubijo mnogo koristnega časa z zalivanjem. Dober dež bi jih teh težav rešil in bi se lahko bavili z drugim delom, ki ga našim pridnim vrtnarjem ne manjka nikoli.

Vesele velikonočne praznike želi svojim odjemalcem, prijateljem in znancem
TOČILNICA
UMEK PETER
GROČANA

Svojim cenjenim klientom želi vesele velikonočne praznike
Čevljarna s prodajalno
MIRO COLJA
PROSEK, št. 212

Krojaški salon
MOZETIČ
TRST - Trg Garibaldi 11
Tel. 90-280
želi cenjenim klientom, znancem in prijateljem veselo veliko noč

Trgovina z jestvinami in gostilna
IVAN MAHNIČ
BAZOVICA
želi cenjenim odjemalcem in gostom veselo veliko noč

Vesele praznike želi svojim cenjenim klientom krojač
VLADIMIR GORUP
PROSEK

GORIŠKO AVTOPREVOZNO PODJETJE
GORICA - Ul. Donizzetti št. 27 - Tel. 2845

URARNA IN ZLATARNA
KAREL MIKOLJ
TRST - Campo S. Giacomo št. 1 — Tel. 95-881
želi svojim odjemalcem vesele praznike

TRGOVINA Z JESTVINAMI
JOSIP ŠKABAR
OPČINE - Narodna ul. 42 - Tel. 21026
želi vesele velikonočne praznike cenjenim odjemalcem, znancem in prijateljem

URARNA IN ZLATARNA
MALALAN
OPČINE - Alpinska ul. 81
želi cenjenim odjemalcem vesele velikonočne praznike

IVAN VETRIH
ZALOGA KURIVA
GORICA
Ul. Lantieri, 5 - Tel. 2527

TVRDKA S.I.L.A.
GORICA - Ul. Duca d'Aosta št. 17 - Tel. 34-36

KMEČKA BANKA
GORICA - Ul. Carducci 14 - Tel. 2206

Kino «Prosvetni dom» v Nabrežini predvaja danes ob 16. in 20. uri veliki barvni film
PANDORA
Vabimo vse, da si ogledate ta izredno zanimivi film, ter voščimo vsem svojim obiskovalcem veselo veliko noč. — Na velikonočni ponedeljek je na programu ob 16. in 20. uri film
„Kralj iz Afrike"

Trgovina z jestvinami in delikatesami
ROMAN ŠMUC
TRST - Ul. Battisti 13 - Tel. 96-300
želi cenjenim odjemalcem, prijateljem in znancem vesele velikonočne praznike

Lesni trgovec
KARLO MISCHOU
GORICA - Ul. Angiolina 23 - Tel. 23-29

Vesele velikonočne praznike želi svojim gostom, prijateljem in znancem
SABA ALOJZ
GOSTILNA
BORST

Vesele velikonočne praznike želi cenjenim odjemalcem, prijateljem in znancem
BRCE FRANC
TRGOVINA JESTVIN
BORST št. 30

GOSTILNA
„PRI LIPI"
lastnik Gruntar Karel
BAZOVICA
želi cenjenim gostom vesele velikonočne praznike

IVAN DOLES
sprejema vsa nova dela po naročilu. Izdeluje in popravlja konjsko opremo, kovčke, torbice, aktovke itd.
TRST - Ul. G. Gozzi 1

GOSTILNA
„PRI BELEM KONJIČKU"
ŠKEDENJ - Ul. Servola 45
želi cenjenim gostom vesele velikonočne praznike

LESNI TRGOVEC
VITTORIO MISERI
GORICA
Ul. Ariosto, 5

HOTEL
„PRI ZLATEM JELENU"
MARIJA VIDA
GORICA
Ul. Bellinzona 11
Tel. 2497

TRGOVINA S TEKSTILNIM BLAGOM
ANTON TERPIN
GORICA
Ul. Raštel št. 3
Tel. 25-03

MIRODILNICA
ANTON PODGORNIK
GORICA
Trg E. de Amicis 19
Tel. 30-03

HOTEL
„EUROPA"
in
„AL CORSO"
GORICA
Ul. N. Sauro 18

Vesele velikonočne praznike želi gostom
„Gospodarsko društvo Kontovel"
Kontovel

BUFFET „PRI JOŽKOTU"
TRST, - Ul. C. Ghega 3
želi cenjenim gostom vesele velikonočne praznike

GOSTILNA „NINI"
TRST - Ul. Valdirivo 32
želi vesele velikonočne praznike vsem cenjenim gostom

Gostilna OSTROUŠKA
TRST - Ul. S. Nicolò št. 8
želi cenjenim gostom veselo veliko noč.

Vesele velikonočne praznike želi vsem gostom in prijateljem
ŠTRAJN ANTONIJA
DOLINA

Vesele velikonočne praznike želi svojim cenjenim gostom, odjemalcem, prijateljem in znancem
PETAROS DANILO
gostilna - mesnica
BORST št. 60

«VINICOLA ISTRIANA»
LASTNIK MIRKO PIREC
TRST - Ul. Fonderia 6 - Tel. 93-200
želi svojim odjemalcem vesele velikonočne praznike.

Gostilna «NUOVO BUNKER»
LASTNIK MIRKO PIREC
TRST - Ul. Conti št. 40
želi cenjenim gostom veselo veliko noč.

Trgovina z jestvinami in pekarna
ZORA ČOK
OPČINE - Narodna ul. 61
želi vesele praznike vsem cenjenim odjemalcem

Krojačnica KOŠUTA
TRST - Ul. Raffineria 5 - Tel. 95-498
želi svojim klientom veselo veliko noč.

PODJETJE BRATA ŠVARA
ELEKTROMEHANIČNA DELAVNICA ZA AVTOMOBILE IN MOTORJE
TRST - Ul. Giulia 28 - Tel. 96-742
želi svojim klientom veselo veliko noč.

Krojačnica
LADO in JULIJ PREMRU
TRST - Ul. Ginnastica 35
želi svojim klientom veselo veliko noč.

Gostilna „EX USSARO"
TRST, Ul. Carducci 41 (nasproti pokritega trga)
Cenjenim gostom želimo veselo veliko noč

TRST, nedelja 5. aprila 1953

VREME Vremenska napoved za danes napoveduje pretežno oblačno vreme z manjšimi padavinami. Temperatura brez bistvene spremembe. Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je bila 17,6 stopinj, najnižja pa 12,2. Padlo je 0,4 mm dežja.

PRIMORSKI DNEVNIK

RADIO Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jug. cone Trsta:** 18.30: Slovenska pesem ob slovenskem Jadranu. — **Trst II.:** 15.00: Slavne uverture in fantazije. — **Trst I.:** 9.05: Odlomki iz Humperdinkove opere «Janko in Metka». — **Slovenija:** 9.40: Dopoldanski simfonični koncert.

PO UGOTOVITVI PRIMANJKLJAJA V DELAVSKI BLAGAJNI V CRDA

POSEBNA KOMISIJA FIOM ugotovila Trevisanovo krivdo

Tullia Trevisana so odstavili s položaja pokrajinskega tajnika FIOM, da bi vodilni goriški kominformisti ne oblatili sebe in svojih organizacij

Kakor smo že poročali v eni izmed naših prejšnjih številk, so v začetku tega leta v blagajni za pomoč delavcem ugotovili, da je predsednik notranje komisije v CRDA Tullio Trevisan, član goriškega pokrajinskega odbora FIOM in obenem pokrajinski tajnik FIOM, prejel decembra 1951. leta, 159.084 lir za blagajno in da tega denarja ni nikoli izročil. Zato so določili posebno komisijo, da prouči celotno vprašanje in podvzame potrebne ukrepe, da se zaščiti delavski denar, ki ga prispevajo delavci z vlaganjem enournega prejemka vsakih petnajst dni in trgovci z vlaganjem dveh odstotkov na dohodke, ki jim jih delavci prinašajo. Dalje gre v blagajno 7 odstotkov dobička tovarniškega bifeja ter ves denar, ki ga dobijo s prodajo ostankov in odpadkov raznih menz. Iz tega sklada dajejo podpore za pomoč revnim delavcem.

Ker je blagajna pod upravo notranjih komisij, so svojčas sklicali izredni sestanek notranjih komisij oddelkov CRDA v Tržiču in razpravljali o Trevisanovi zadevi. Po sestanku so nalepili na oglasni deski poročilo, v katerem je rečeno, da so ugotovili primanjkljaj 159.084 lir, ki jih je Trevisan dvignil, vendar da ga ni mogoče kriviti nezakonite prisvojitve denarja, ker se je Trevisan obvezal, da bo denar vrnil, on sam pa je zaradi neljubega dogodka podal ostavko.

Zaradi splošne ogorčenosti delavstva pa so morali ustanoviti tudi posebno komisijo iz vrst FIOM, ki je pregledala Trevisanov primer ter po seji sestavila izjavo, v kateri je rečeno, da «je Tullio Trevisan odgovoren za primanjkljaj navedene vsote in da je dejanje zelo hudo, ker kaže, s kakšno lahkoto je upravljal z delavskimi fondi». (Unità od 1. aprila).

Pokrajinski izvršilni odbor FIOM pa je sporočil, da je Trevisana «odstranil z odgovornega mesta pokrajinskega tajnika FIOM v Gorici in obenem odstranil iz izvršnega sveta. (Pravtam).

Delavci so mnenja, da si Trevisan denarja ni prisvojil za svoje potrebe, ampak da so ga najbrž porabili za kominformistične organizacije, katerim pripada. Saj je znano, da je pri zadnjih upravnih volitvah kandidiral na kominformistični listi v Ronkah in je bil resen tekmec za županovo mesto, če bi kominformisti zmagali.

Sedaj pa se je zgodilo, da so ga izključili iz odbora in ga tudi očrnili, samo da se ohrani lepo ime kominformistične sindikalne organizacije in seveda njenih ostalih voditeljev.

S takimi načini pa vodilni goriški kominformisti ne bodo preslepili delavstva, ker ve, da je za slabo upravljanje z delavskim denarjem neposredno odgovorna vodilna goriška kominformistična skupina, ki zapravlja delavski denar za politične spletke, od katerih nimajo delavci nobenih koristi. Prav zato jih delavci zapuščajo.

Če bo vreme naklonjeno, bodo Goričani napravili danes in v ponedeljek krajše izlete v naravo. Slovenci bodo odšli s planinskim društvom v Steverjan, drugi pa v Doberdob, kjer so domačini organizirali «šagro».

Urnik javnega kopališča

Javno kopališče v Ul. Cadorna bo danes in v ponedeljek 6. aprila ves dan zaprto. Od srede 1. aprila pa do sobote 4. t. m. bo odprto eno uro dalj kot navadno. Javno kopališče je ta teden odprto od 8 do 19.30.

Prazniki brez dežja?

Za veliko noč kaže, da bo vreme še vedno brez dežja. Suša povzroča ogromno škodo na spomladanskih posevkih. Zadnje dni se vreme «kuja». Pred dnevi je namreč deževalo po raznih krajih Italije in tudi v vzhodnih delih Slovenije.

V mestu je bilo te dni precej živahno. Trgovci so zelo prijazni s kupci in jim skušajo dobro postreči. Četrtkov sejem je imel že čisto praznični značaj. Bilo je precej prodajalcev in seveda tudi kupcev. Goričanke so kot navadno kupovale precej cvetja za okras svojih domov.

Zelo se praznikov veselijo šolarji, ki sedaj nimajo pouka. Ogledujejo si velikonočne pirhe in velika čokoladna jajca po raznih izložbah. Tudi marsikaj drugega vidijo v njih, če. sar pa si ne morejo kupiti.

Vozni red vlakov na glavnem kolodvoru

ODHODI:

proti Trstu: 6.20, 7.25, 8.44, 10.04, 13.45, 15.57, 17.26, 18.33*, 20.36, 21.26, 00.01.

proti Vidmu: 4.50, 5.41, 6.36, 7.59, 8.28, 10.46, 13.48, 16*, 17.25, 19.15, 20.18, 23.20.

PRIHODI:

iz Trsta: 5.38, 6.34, 7.57, 8.19*, 8.27, 10.44, 13.44, 17.21, 19.10*, 20.16, 23.18.

iz Vidma: 4.40, 6.18, 7.23, 8.43, 10, 13.43, 15.55, 17.23, 18.29*, 20.34, 21.24, 23.59.

*) ne vozijo ob nedeljah.

Poslovanje trgovin za praznike

Zveza trgovcev za goriško pokrajino sporoča vsem prizadetim, da bodo za velikonočne praznike vse trgovine poslovale po naslednjem urniku:

Danes bodo vse trgovine razen cvetličarn, ki bodo poslovale samo do 13, ves dan zaprte;

v ponedeljek 6. aprila bodo poslovale v dopoldanskih urah cvetličarne, pekarne pa bodo razdelile ves kruh. Vse ostale trgovine, vštevši mesnice in trgovine z zelenjavo bodo ves dan zaprte.

Pokriti trg bo danes 5. in ponedeljek 6. aprila ves dan zaprt.

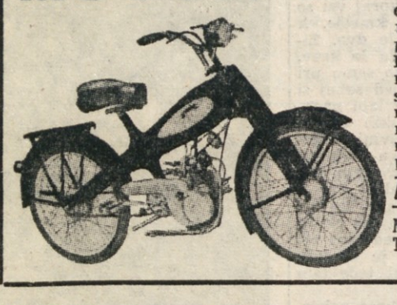
DEŽURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in vso noč lekarna pri bolnici sv. Justa na Korzu Italia št. 106 tel. 31-52, ves dan pa še lekarna Mantovan na Verdijevem korzu.

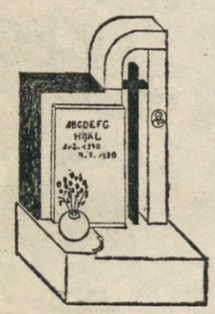
KINO

VERDI. 15: «Kitajski talisman», R. Reagan in R. Fleming.
VITTORIA. 15: «Preostala zastava», C. Wilde in K. Malden.
CENTRALE. 15: «Upor v Haitiju», D. Robertson in A. Francis.
MODERNO. 15. «Močnejše od sovraštva», E. Flynn in A. Smith.
STANDREŽ. 18.45: «Osvajanje Zapada», G. Cooper in J. Arthur.

Zdravnik
dr. Franc Gruber
specialist za zobne in ustne bolezni je odprl svojo ordinacijo v Nabrežini št. 80 (v svoji hiši)

MOTOM 48 CCM

Čudoviti motorček, ki vas pelje povsod. Prodaja na obroke do 18 mesecev. Priključne in nadomestni deli za vse motorje, hitra popravila
Zastopstvo „Cilera"
MOSCHION & FRISORI
TRST, Ul. Valdirivo 36
tel. 23-475

Prvovrstne likerje, žganje in sirupe dobite pri stari TVRDKI
JAKOB PERHAUC
Posebnost: krema marsala, slivovka, tropinovec, jajčni brandy
TRST, Ul. Xydias 6 - Tel. 96332

AVTORIZIRAN MALI OBRTNIK IZDELUJE NAGROBNE SPOMENIKE IZ NAJBOLJŠIH KRAŠKIH IN TUJIH MARMORJEV. SLIKE NA PORCELANU, BRONASTE CRKE IN LUČKE, PRORAČUNE BREZPLAČNO, POSTAVITEV IZVRŠENIH SPOMENIKOV Z GARANCIJO.
Stanko Zidarič
ŠEMPOLAJ ŠT. 4 (Nabrežina)
CENE ZMERNE
OLAJŠAVE PRI PLAČILU

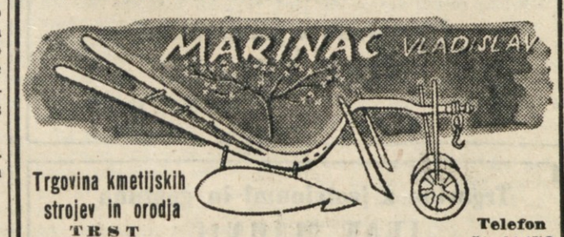
STARA IN ZNANA TVRDKA
TULIAK RODOLFO
ki se je preselila v
Ul. della Guardia 15
tel. 95089
z zadovoljstvom obvešča svoje odjemalce, da ima na razpolago novo vrsto šivalnih strojev svetovne znamke
SIMCA HAYSER
s križnim šivom za gumbnice, pritrjevanje gumbov in čipk ter vezenje brez okvira

25-letno jamstvo. Naprodaj rabljeni poglobljivi stroji in v omaricah. Vzamemo v račun in dobro plačamo rabljene stroje. Popravila z jamstvom. Obročno odplačevanje po 50 lir dnevno brez predplačila. Brezplačen pouk v vezenju.

AVTOPODJETJE
STAR

Tovorni prevozi Tel. št. 5608 Osebni avtobusni prevozi
AVTOGARAŽA z MEHANIČNO DELAVNICO
TRST - Ulica Moreri 7 - ROJAN

KROJAČNICA ZA ŽENSKE IN MOŠKE
JOSIP KRAVOS
TRST, Ul. Brandesia 53, Sv. Ivan
ki zadovolji in se trudi, da ugodi vsakemu okusu

KMETOVALCI IN VRTNARJI, OBIŠČITE NAS!

Trgovina kmetijskih strojev in orodja
TRST
STRADA VECCHIA PER L'ISTRIA
Telefon št. 41-176
Umetna gnojila - Krma za živino - Prvovrstna inozemska semena in lastnega pridelka - Trte, sadna drevesa, razne cvetlične sadike, vrtnice i. t. d. - Poljedelski stroji in druge potrebščine

Obutev, ki Vas očara!
Prispela je nova pošiljka pomladanskih elegantnih čevljev za ženske in moške

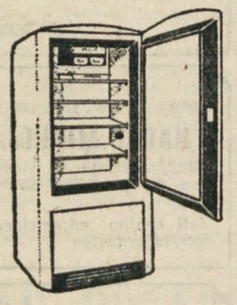
TRGOVINA GEC
TRST - ROJAN, Trg tra i Rivi 2

ZADRUŽNI KONZORCIJ JESTVINARJEV
(Consorzio Coop. fra Commestibilisti)
ZA TRST IN OKOLICO
Uvoz - Izvoz - Kompenzacije - Veletrgovina z živili
Uvoznik in glavna zaloga mineralne vode «Radenska»
Hitra in točna dobava — Priporočamo se za naročila!
TRST — UL. VALDIRIVO ŠTEV. 3. — TELEFON 50-34
Veselе velikonočne praznike želimo cenjenim odjemalcem in dobaviteljem

Fotografski laboratorij
RAZVIJANJE
KOPIRANJE
POVEČAVE
REPRODUKCIJE
DOKUMENTOV
HITRA POSTREŽBA
IZDAJE INDUSTRIJSKIH IN REKLAMNIH FOTOGRAFIJ
FOTOGRAFIRANJE BELO IN ČRNO IN V BARVAH
INDUSTRIJCI! Dajajte vrednost vašim proizvodom s fotografiranjem pri tistem, ki vam lahko napravi klišeje v črnem in barvah!
ZA POSVETOVANJA IN PRORAČUNE TELEFONIRAJTE BREZ OBVEZNOSTI NA 95-873, 90-810

Restavracija **„VINO KOPER"**
LJUBLJANA, Gradišče 13
Točilnica **„VINO KOPER"**
LJUBLJANA, Titova c. 12
Restavracija **„VINO KOPER"**
CELJE, Prešernova ul. 2

Vedno v zalogi originalna odprta in buteljska istiska vina
Ob vsakem času topla in hladna jedila
PRVOVRSTNA POSTREŽBA

Velika izbira vseh vrst kuhalnikov in štedilnikov na plin, tekoči plin, elektriko, les in premog, najboljših znamk

Najlepši darilni predmeti, servisi iz porcelana, stekla, kristala, namizni pribor iz nerjavečega jekla
Vse za gostilne, bare in dom
Naravna in umetna svila za sita in mline pri
tvrdki KERŽE
TRST - Trg S. Giovanni 1

...od peščene ure do izpopolnjene švicarske industrije

Nad 100 vzorcev izbrane elegance
Najboljša kakovost uporabljenega materiala poudarja vrednost ZNAMKE
Izdelovanje po zadnjih iznajdbah moderne tehnike
POPOLNO JAMSTVO ZA 5 LET
NAJNIŽJA CENA 11.000 LIR
Te prednosti Vam nudi samo znamka LONGER

Dr. N. GIGLIA
ZDRAVNIK KIRURG
ZOBOZDRAVNIK
Izdeluje proteze v jeklu, zlatu, kavčuku in plastiki. — Zdravi z najmodernejšimi sistemi.
Sprejema od 9. do 13. ure in od 15. do 20. ure.
TRST - Ul. Torrebianca št. 43 (vogal Ul. Carducci) - Tel. 71-18

Batič Franc
KLJUČAVNIČARSKA MEHANIČNA DELAVNICA
TRST
Ul. F. Crispi 15
Telefon 95214

Mizarji podjetniki kmetovalci! *Deske smrekove, macesnove in trdih lesov in trame, nudi najugodneje*
CALEA TRST viale Sonnino 24 Tel. 90441

UVOZ IZVOZ
IVAN RIBARIČ
ZALOGA TRDEGA LESA IN GORIVA
URADI: UL. CRISPI TEL. 93-502
Skladišče: Ul. delle Milizie št. 17-18 - Tel. 96-510

ŠPORTNI DNEVNIK

DANES NA TRŽAŠKEM STADIONU

TRIESTINA - UDINESE

Najavljenih je 4000 furlanskih navijačev, tako da ne bo vroče samo na igrišču, temveč tudi na stopniščih

Danes ob 16. uri se obeta na tržaškem stadionu velika borba med pokrajinskima rivalomа Triestino in Udinese. Vendar tokrat ne gre za običajno rivaliteto častnega značaja, temveč za borbo za solidnejše pozicije predvsem Triestine, do neke mere pa tudi videmskega moštva.

Težko je biti prerok, vendar ni mogoče mimo ugotovitve, da so srčni in borbeni (ne pa tudi tehnični) Furlani v povratnem turnusu nabrali samo doslej celih deset točk, med tem ko so jih v prvem delu tekmovanja nabrali vsega skupaj komaj 16. To vsekakor pomeni, da so Furlani trenutno v velikem poletu in v odlični formi, vsaj v taki, v kakršni so bili Tržačani do pred tremi koli, ko so želi dragocene točke kar zapovrstjo na domačem in tujih igriščih.

Za današnjo tekmo se je Udinese temeljito pripravila. Nastopila bo v svoji najboljši postavi in sicer: Pin; Zorzi, Toso; Moro, Tubarc, Menegotti; Ploeger, Szoke, Darin, Bacchetti, Mozzambani, to je v isti, s katero se je tako častno odrezala v Milanu.

Če vlada v taboru Furlanov samozaupanje in vera v tradicijo, po kateri na tržaškem igrišču še niso bili poraženi, pa tudi pri Tržačanih ni opaziti malodušja. Nasprotno. Vsi razpoloženi igralci so v najboljši fizični kondiciji, tako, da se trener doslej še ni mogel odločiti, komu bi dal prednost. Upoštevajoč govorice, da bo v obrambi potrjen Valenti, da se bo v krilsko vrsto vrnil Giannini na mesto Invernizzija in v napad na mesto srednjega napadalca Ispiro namesto La Rose, bi se pa dalo sklepati, da polaga tokrat trener Peraz. zolo več upov v borbenost kot pa v tehniko. Na vsak način bo dokončno postavo moštva odločil neposredno pred tekmo samo.

Veliko zanimanje, ki vlada med športnim občinstvom za ta dvoboj potrjuje dejstvo, da so že v predprodaji prodali rekodrno število vstopnic in da je iz Vidma najavljenih nič manj kot 4000 furlanskih navijačev. Kdor pozna te in domače, si lahko predstavlja, da bo vroče ne samo na zelenem polju, temveč tudi na stopniščih.

Zanimive tekme tega kola italijanskega nogometnega prvenstva bodo še: Como - Atalanta, Lazio - Milan in Novara - Napoli.

Začetek povratnih tekem slovensko-hrvatske lige

Jutri se začne drugi del tekmovanja hrvatsko - slovenske nogometne lige. Na sporedu so naslednje tekme: v Ljubljani Odred : Branik, v Trbovljah Rudar : Železničar, v Osijeku Proleter : Kvarner, v Zagrebu Metalac : Tekstilac, v Šibeniku Šibenik : Slavija.

V jesenskem delu prvenstva je na prvem mestu osiješki Proleter, ki ima 3 točke prednosti pred Odredom in bo verjetno tudi ob koncu spomladanskega tekmovanja ostal na čelu, kar mu bo dalo pravico zastopati Hrvatsko na kvalifikacijskih tekmah za vstop v zvezno ligo. Od slovenskih predstavnikov prihajata zaenkrat za to konkurenco vpoštev Odred in Branik. Jutrišnja tekma bo vsekakor prinesla več jasnosti, kdo izmed obeh bo zastopal Slovenijo, ker je med njima zdaj le točka razlike. V devetih kolih prvenstva pa se bo najbrž lestvica še precej spremenila, zato podrobnejše napovedi trenutno niso na mestu.

ZAGREB, 4. — Jugoslovanska nogometna reprezentanca študentov je pred odhodom v Pariz premagala moštvo zagrebškega Metalca 4:1. V ponedeljek bodo študentje igrali s študentsko reprezentanco Francije.

MONTREAUX, 4. — Na turnirju v hokeju na travi so bili včeraj doseženi naslednji rezultati: Nemčija - Francija 6:3 (2:3), Italija - Belgija 12:3 (5:2), Spanija - Švica 9:4 (1:2).

Naš tedenski pregled

(Nadaljevanje s 3. strani)

zali zadnjič, šteli še zadnjo široko amnestijo, ki je sicer morda le optična prevara, ker je pač treba videti, kašen odstotek od milijonov zapornikov je bo deležen, ki pa napoveduje spremembe v kazenskem zakoniku in končno tudi vrača amnestirancem ne le osebno prostost, temveč tudi vse državljanske pravice.

Edino, kar lahko dodamo k temu, kar smo že zadnjič zapisali je vedno močnejši vtis, da je stalinske ere res konec in da utegne ta konec pomeniti nekaj več kot zamenjavo enega «nezmotljivega» z drugim. Prvič drugega «nezmotljivega» v Moskvi trenutno nimajo na zalogi, drugič pa drži, da je sovjetski sistem v notranji in zunanji politiki zašel v zagato in da te zagate zdaj ne krije niti več Stalinovo ime. Ker pa je bilo prikazovanje zunanje napetosti in ogroženosti ZSSR tisto slepilo, ki naj bi opravičevalo notranjo tiranijo, je skoraj nujno, da omiljenje zunanje napadalnosti in s tem popuščanje v mednarodni napetosti spremlja tudi nekaj novega v notranji politiki.

Značilno je pri tem še to, da se na vrhovih sovjetske oblasti spet pojavljajo ljudje, ki jih je Stalinova železna roka — pa tudi ljubosumnost edino modrega — pahnila v nemilost. Eden med temi, ki mu bodo morda «milši zvezde kot dozdaj sijale», je Voznesenski, nekdanji diktator sovjetskega gospodarskega načrta, danes pa predsednik mestnega sovjeta nekje na Kavkazu — nekak krasnodarski Bartoli. Njegov oproda Kosjačenko, ki se je moral lani še bridko kesati zaradi svojih in svojega učitelja zmot, je postal načelnik državne planske komisije.

Vsekakor zasluži razvoj sovjetske politike, da ga spremljamo z vso pozornostjo, pa seveda tudi z vso potrebno budnostjo.

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO — UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6 III. nad. — Telefon številka 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANČIŠKA št. 20 — Telefonska številka 73-38 — OGLASI: od 8. do 12.30 in od 15 - 18 — Tel. 73-38 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca trgovski 60, finančno upravni 100, osmrtnice 90 lir — Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 25.- din. — Tiska Tiskarski zavod ZTT — Podružn. Gorica Ul. S. Pellico 1-II. Tel. 33-82 — Rokopisi se ne vračajo.

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. Fed. ljud. repub. Jugoslavija: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun za STO ZVU Založništvo tržaškega tiska Trst 11.5374 — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska Ljubljana Trg revolucije 19 tel. 20-009 tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 606 - T - 892 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ. - Trst.